Η Οικοδόμηση μιας Εναλλακτικής Οικονομίας στη Ροζάβα

Γιώργος Κολέμπας

Εισαγωγικά

Οι Κούρδοι, ένας λαός μοιρασμένος σε τέσσερα κράτη είναι το πιο μεγάλο -πληθυσμιακά- αλύτρωτο έθνος στον κόσμο. Ένας λαός με φεουδαρχικές-πατριαρχικές δομές, στήριγμα μεγάλων αυτοκρατοριών της Οθωμανικής και της Περσικής, ένας λαός με συμμετοχή ένοπλων φυλών του στις γενοκτονίες του στρατού του Μουσταφά Κεμάλ -και στην καταστροφή της Σμύρνης- με αποφασιστική συμμετοχή στην οριστική νίκη του, αλλά προδομένος από τις υποσχέσεις του Κεμάλ για αυτονομία. Ένας λαός προδομένος από τις διεθνείς συμφωνίες όπως της Λωζάνης του 1923 ή της Βαγδάτης του 1955. Ένας λαός που τα κράτη της Τουρκίας, της Συρίας, του Ιράκ και του Ιράν εφάρμοσαν στο σώμα του πολιτικές εθνοκτονίας, είχε αναπτύξει ένα συγκρουσιακό μαρξιστικό-λενινιστικό κίνημα, που επιχειρούσε αποσχίσεις τύπου «εθνικής-κρατικής αυτοδιάθεσης».

Στις αρχές του 1990, ο πόλεμος στο Κουρδιστάν ήταν στο αποκορύφωμά του. Στη συνέχεια, το 1993, υπήρξε και απαγόρευση της λειτουργίας του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK) και πολλών άλλων κουρδικών ενώσεων στην Ευρώπη. Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει το 2003 όταν ένας από τους αρχηγούς του PKK, ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν (ο «Άπο», ιδρυτής και αδιαμφισβήτητος ηγέτης του μέχρι τη σύλληψή του στην ελληνική πρεσβεία στην Κένυα τον Φλεβάρη του 1999) έγραψε στη φυλακή στο νησί Ιμραλί –επηρεασμένος και από το Ζαπατίστικο Κίνημα και τα γραφτά του Μάρεϋ Μπούκτσιν- το βιβλίο με τον τίτλο: «Κληρονόμοι του Γκιλγκαμές». Στο εν λόγω βιβλίο απορρίπτει όλες -και τις Κούρδικες- μορφές εθνικισμού, κάνει γενική κριτική του

κράτους, ακόμα και του σοσιαλιστικού, και προτάσσει την απελευθέρωση των γυναικών. Κάτι τέτοιο οδήγησε σε πολλές συζητήσεις και στο ίδιο το κουρδικό κίνημα, αλλά και στο διεθνές, το οποίο ανανέωσε το ενδιαφέρον του για το κουρδικό ζήτημα.

Όταν αποφασίστηκε, το 2009, το πρώτο Κοινωνικό Φόρουμ της Μεσοποταμίας να πραγματοποιηθεί στο Ντιγιαρμπακίρ, υπήρξε παράλληλα ένα Camp, όπου συμμετείχαν πολλές εκατοντάδες άνθρωποι από την Ευρώπη. Σε ανταλλαγή απόψεων με την κουρδική νεολαία και τις γυναικείες οργανώσεις διατυπώθηκε η νέα ιδέα του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος: **Δημοκρατική Αυτονομία και Λαϊκός Συνομοσπονδισμός**!

Ένα σημαντικό τμήμα του λαού των Κούρδων, κάνει σήμερα μια παραδειγματική επανάσταση, χτίζοντας τις δομές μιας δημοκρατικής, δίκαιης και οικολογικής κοινωνίας. Από τον Μάρτιο του 2011 είχαν συγκροτηθεί συμβουλιακές δομές στη Ροζάβα. Οι συμβουλιακές αυτές δομές σχηματίσθηκαν τότε ως μια παράλληλη δομή στο κράτος. Δεν συγκρούστηκαν σχεδόν καθόλου άμεσα με το κράτος. Αυτό οφειλόταν κυρίως στο ότι το καθεστώς του Μπάαθ δεν ήθελε να διακινδυνεύσει την ανοιχτή σύγκρουση με τους Κούρδους-σες και είχε επικεντρωθεί στην καταπολέμηση της εξέγερσης των μη-κουρδικών περιοχών.

Ένα σύστημα πολλαπλών επιπέδων, δηλαδή λαϊκά συμβούλια, θεματικές επιτροπές, ομάδες εργασίας και διασυνδέσεις μεταξύ τους, οργανώθηκαν τόσο πλατιά, που σε λίγους μήνες μπόρεσαν να συναντηθούν αντιπρόσωποι από όλες τις περιοχές της Ροζάβα και της

Συρίας, για να ιδρύσουν το Λαϊκό Συμβούλιο του Δυτικού Κουρδιστάν (MGRK – Meclîsa Gel A Rojavayê Kurdistanê). Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας του MGRK, στις 19 Ιούλη 2012 ξεκίνησε η επανάσταση από το Κομπάνι. Ο πληθυσμός έδιωξε το καθεστώς Μπάαθ, σε μεγάλο βαθμό αναίμακτα. Ενώ η υπόλοιπη Συρία βυθιζόταν σε εμφύλιο πόλεμο, η Ροζάβα πρότεινε έναν τρίτο δρόμο, πέρα από το καθεστώς Μπάαθ και τη Συριακή Αντιπολίτευση. Οι Κούρδοι της Συρίας ανέλαβαν τον έλεγχο των εδαφών τους και ανακήρυξαν μια δημοκρατική, πολυεθνική, πολυθρησκευτική αυτονομία, ιδρύοντας τρία αυτοδιοικούμενα καντόνια: Κομπάνι, Αφρίν και Τζαζίρα (Kobanî, Afrîn, Cizîrê).

Ένα συμβουλιακό κίνημα ξαναεμφανίσθηκε -μετά το Ζαπατίστικο Κίνημα με τις επιτροπές καλής διακυβέρνησης στην Τσιάπας- πιο κοντά μας στα τρία καντόνια της κουρδικής αυτονομίας. Η **Κοινότητα** είναι η βάση του συμβουλιακού συστήματος και αποτελείται κατά το πλείστον από περίπου 30 έως 150 νοικοκυριά στις πόλεις (συνήθως ανά δρόμο) και στην ύπαιθρο από ένα χωριό. Ένα μοντέλο πολύ χρήσιμο για εμάς, αλλά και το παγκόσμιο κίνημα της ελευθερίας, της ισότητας, του κοινοτισμού, της αποανάπτυξης-τοπικοποίησης, της οικολογίας και της άμεσης δημοκρατίας. Οι πολύπλευρες και πολυσήμαντες εξελίξεις στη Ροζάβα είναι ένα παράδειγμα που οφείλουμε να εξετάσουμε και να διδαχθούμε. Το ζήτημα της επαναστατικής αλλαγής και στα μέρη μας, προϋποθέτει την αποκέντρωση σε κοινότητες, δήμους και περιφέρειες και τη δικτύωσή τους σε ανακλητά συμβούλια.

Οι βάσεις της οικονομίας στη Ροζάβα

Με την καθιέρωση του καθεστώτος Μπάαθ, η οικονομία είχε ευθυγραμμιστεί με την ισχυρή κρατική παρέμβαση. Από τη

δεκαετία του 2000 ξεκίνησε μια ταχεία ιδιωτικοποίηση και η νεοφιλελεύθερη προσαρμογή στις διεθνείς αγορές, η οποία οδήγησε στην επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης. Η γεωργία - μαζί με την παραγωγή πετρελαίου στη Συρία- έχει ένα σημαντικό οικονομικό ρόλο και αποτελεί περίπου το ένα τρίτο του οικονομικού προϊόντος, όντας πολύ σημαντική σε διεθνή σύγκριση. Τόσο στο πετρέλαιο όσο και στα άλλα δύο σημαντικά στις εξαγωγές προϊόντα (υφάσματα και τρόφιμα) η Ροζάβα είχε πριν από τον πόλεμο και το εμπάργκο ένα σημαντικό ρόλο. Επειδή και οι τρεις περιοχές της είναι ιδανικές για την υψηλή γεωργική παραγωγή.

Η γεωργία στο καντόνι Cizîrê πριν από αρκετές δεκαετίες είχε στραφεί συστηματικά στην μονοκαλλιέργεια του σιταριού και σε μικρότερο βαθμό στο βαμβάκι, ενώ στα καντόνια Kobanî και Afrin φυτεύτηκαν κυρίως φρούτα και ελιές. Το καντόνι Cizîrê παράγει έως και 50% του συνόλου του συριακού σιταριού. Από το Afrîn προέρχεται το 25% της παραγωγής ελιάς στη χώρα.

Η συνολική γεωργική παραγωγή ήταν σε μεγάλο βαθμό ρυθμιζόμενη από την κυβέρνηση της Συρίας, οπότε δεν επιτρεπόταν για παράδειγμα στο Cizîrê η καλλιέργεια φρούτων και λαχανικών. Έτσι, η περιοχή, ως αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής, δίνει την εντύπωση ενός ενιαίου χωραφιού σταριού.

Οι ποσότητες του πετρελαίου της περιοχής Cizîrê είναι τόσο μεγάλες, ώστε 50-60% της παραγωγής πετρελαίου της Συρίας προέρχεται από δω. Το 1995 η Συρία έφθασε ήδη στο αποκορύφωμα της παραγωγής. Από τότε η παραγωγή πετρελαίου πηγαίνει αργά αλλά σταθερά πίσω εξαιτίας της συρρίκνωσης αποθεμάτων. Αν δεν είχε ξεσπάσει ο σημερινός πόλεμος, η Συρία από το 2020 και πέρα δεν θα είχε άλλο πετρέλαιο για εξαγωγή – και λόγω της αύξησης της ζήτησης στην εγχώρια αγορά. Στους πετρελαιοπαραγωγικές περιοχές του Cizîrê υπάρχει όμως ακόμα μια σημαντική ποσότητα φυσικού αερίου. Δεν έχει ένα τόσο μεγάλο μερίδιο στη συνολική παραγωγή της Συρίας, όπως το πετρέλαιο, αλλά δεν πρέπει να υποτιμάται.

Σε όλα τα προϊόντα που παράγονταν στη Ροζάβα γίνονταν περαιτέρω επεξεργασία έξω από την ίδια την περιοχή, πράγμα που δείχνει και τον αποικιοκρατικό χαρακτήρα του κράτους της Συρίας. Το προωθούμενο πετρέλαιο (και το φυσικό αέριο επίσης) μεταφερόταν μέσα από τους αγωγούς στη Χομς, όπου υπήρχαν τα μεγαλύτερα διυλιστήρια της χώρας. Στη Ροζάβα δεν υπάρχουν επίσης μεγάλες αλευροβιομηχανίες, όπως νοτιότερα και δυτικά της χώρας. Ομοίως, το βαμβάκι συλλέγεται εκεί, αλλά εκκοκίζεται στο νότο.

Έτσι, ο πληθυσμός της Ροζάβα έπρεπε να αγοράζει αλεύρι, φρούτα, λαχανικά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, πετρέλαιο και άλλα βασικά αγαθά από τα άλλα μέρη της Συρίας, αν και οι πρώτες ύλες τους είχαν παραχθεί σε σημαντικό βαθμό στην περιοχή τους.

Μπορεί να φανεί καθαρά ότι η Ροζάβα είχε παραμεληθεί συστηματικά -παρά τα επιφανειακά και τα υπόγεια πλούτη της- και κρατήθηκε φτωχή. Εφαρμοζόταν πάντα μια πολιτική που έμελλε να κρατήσει τον τοπικό πληθυσμό εξαρτημένο από το καθεστώς. Αυτός ήταν ένας από τους τρόπους για να κάνει τους Κούρδους να μεταναστεύσουν στο εξωτερικό ή σε άλλες πόλεις της Συρίας.

Η εξέλιξη της οικονομίας με την επανάσταση

Με την ευρεία απέλαση του καθεστώτος Μπάαθ από τη Ροζάβα, που άρχισε στις 19.7.2012, οι συμβουλιακές δομές αντιμετώπισαν την πρόκληση να μη καταρρεύσουν η οικονομία και οι βασικές υπηρεσίες. Αποδείχθηκε ότι ήταν πολύ σημαντικό η δημιουργία των συμβουλίων **τουλάχιστον ένα χρόνο νωρίτερα**, παντού. Ειδικότερα, η δημιουργία οικονομικών επιτροπών σε **τοπικό και περιφερειακό επίπεδο**, ήταν αποφασιστικής σημασίας.

Το πρώτο πρόβλημα στο πλαίσιο της Επανάστασης ήταν η **διατήρηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας** από την **Τοπική Αυτοδιοίκηση**. Αυτό επιτεύχθηκε με το ότι δεν διαλύθηκαν οι υφιστάμενες διοικήσεις τους, αλλά σταδιακά ενσωματώθηκαν στο συμβουλιακό σύστημα. Το δεύτερο σημαντικό μέτρο ήταν οι **έλεγχοι των τιμών**. Τα καθορισμένα από τις οικονομικές επιτροπές όρια τιμών ελέγχονταν από τη δεύτερη μέρα της επανάστασης στις αγορές και στα καταστήματα. Έτσι, έπρεπε να αποφευχθεί η εκμετάλλευση της εμπόλεμης κατάστασης από τους κερδοσκόπους με την αποθήκευση των τροφίμων και φαρμάκων ώστε να κερδοσκοπήσουν με την επακόλουθη έκρηξη τιμών. Έτσι ειδικά, ήταν εγγυημένη η κάλυψη των βασικών αναγκών του πληθυσμού (τρόφιμα, πετρέλαιο κ.λπ.).

Ίσως η μεγαλύτερη οικονομική πρόκληση ήταν το **εμπάργκο από την Τουρκία**, που επιβλήθηκε από την επανάσταση και μετά. Μετά από μακρές διαμαρτυρίες του πληθυσμού στο βόρειο τουρκικό τμήμα του Κουρδιστάν, επιτράπηκαν σε ένα μικρό βαθμό μόνο τα φάρμακα προς τη Ροζάβα, από τις αρχές του 2013. Η νοτιοκουρδική

κυβέρνηση του PDK στο Ιράκ συμπεριφέρεται με παρόμοιο τρόπο, το εμπάργκο χαλαρώνεται ανάλογα με τις πολιτικές σκοπιμότητες. Κάποια τρόφιμα που λείπουν από τη Ροζάβα, όπως τα λαχανικά και τα φρούτα, καθώς και άλλα προϊόντα μπορούν να μεταφέρονται με φορτηγά μέσω εχθρικών περιοχών αφού οι προμηθευτές έχουν δώσει μεγάλες μίζες στην αντίστοιχη ισλαμίστικη ομάδα που τις ελέγχει. Έτσι τα προϊόντα αυτά είναι για άλλη μια φορά τόσο ακριβά που μόνο ένα μικρό μέρος του πληθυσμού μπορεί να τα αντέξει οικονομικά. Και εδώ γίνεται έλεγχος των τιμών, ωστόσο, υπάρχει μια αναπόφευκτη άτυπη αγορά στην οποία πολλά είναι σε εξαιρετικά υψηλές τιμές. Επιπλέον, στα τουρκικά σύνορα ορισμένα αναγκαία εμπορεύματα εισέρχονται λαθραία στη Ροζάβα. Οι άνθρωποι που εμπλέκονται στο διασυνοριακό εμπόριο, το κάνουν με κίνδυνο της ζωής τους. Κάθε εβδομάδα πυροβολούνται μαζί με πρόσφυγες, από Τούρκους στρατιώτες, ενώ τζιχαντιστές μπορούν να διασχίσουν τα σύνορα της Τουρκίας σε μεγάλο βαθμό ανεμπόδιστα.

Επειδή η γεωργικά πλούσια περιοχή της Ροζάβα έπρεπε να εξασφαλίζει ακριβά ένα μεγάλο ποσοστό των λαχανικών, φρούτων και αλευριού από τη Latakya, Δαμασκό και άλλες πόλεις της Συρίας (το καντόνι Cizîrê υστερεί ιδιαίτερα σε φρούτα και λαχανικά), αυτό οδήγησε σε πολύ σοβαρά προβλήματα μετά την επανάσταση. Αν και τα σιτηρά υπήρχαν σε μεγάλες ποσότητες, η προμήθεια σε αλεύρι στην πρώτη χειμερινή περίοδο μετά την επανάσταση 2012/13 ήταν πολύ δύσκολη. **Μια πείνα στην Cizîrê και στο Kobanî μπόρεσε να αποτραπεί μόνο μέσω του συστήματος διανομής από τις συμβουλιακές δομές.** Με την κατασκευή πολλών αλευρόμυλων από το 2013 διευκολύνθηκε η κατάσταση και το 2014 στο Cizîrê ήταν τόσο πολύ καλή, ώστε να μπορούν να εξάγουν αλεύρι (ακριβώς αυτό συνέβη στο ιρακινό Κουρδιστάν- που μέχρι τότε εισήγαγε αλεύρι από την Τουρκία). Το Kobanî είχε σταθεί στο θέμα αυτό καλύτερα από το Afrin, γιατί είχαν καλλιεργηθεί εδώ σιτηρά πριν από την επανάσταση στο 1/3 των γεωργικών εκτάσεων. Στο Kobanî η παραγωγή σιταριού έχει αυξηθεί από το 2013, έτσι ώστε το τέλος του έτους ήταν μεταποιημένα αρκετά διατροφικά αγαθά. Το Afrin όμως ακόμα έπρεπε να αγωνιστεί

μέχρι το 2014 για να το καταφέρει αυτό, αν και έχει ήδη αρχίσει να προσαρμόζει την παραγωγή του.

Μια άλλη σημαντική θετική εξέλιξη για την οικονομική σταθεροποίηση της Cizîrê -αλλά όχι για το Kobanî και το Afrin- ήταν η διύλιση αργού πετρελαίου από το καλοκαίρι του 2013. Οι συμβουλιακές δομές με τη βοήθεια ειδικευμένων εργαζομένων κατάφεραν με απλά συστήματα να διυλίσουν επαρκή ποσότητα πετρελαίου σε ντίζελ. Αυτό οδήγησε σε μια βελτίωση της ζωής και της οικονομικής δραστηριότητας. Η αμυντική στρατιωτική δύναμη ενισχύθηκε επίσης. Ο έλεγχος των τιμών ήταν επίσης ιδιαίτερα αποφασιστικός στη διανομή του πετρελαίου κίνησης και πετρελαίου θέρμανσης. Σήμερα, ένα λίτρο Diesel πωλείται στη μισή τιμή σε σύγκριση με την περίοδο πριν από την επανάσταση, και αυτό διευκολύνει σημαντικά τη ζωή των ανθρώπων. Το Diesel είναι απαραίτητο για τα οχήματα, τον εφοδιασμό των νοικοκυριών σε ηλεκτρισμό, τη θέρμανση, τη μικρή βιομηχανική και αγροτική παραγωγή. Η διύλιση έχει δυστυχώς ως αποτέλεσμα Diesel κατώτερης ποιότητας που είναι επιβλαβής για τις γεννήτριες, τους κινητήρες οχημάτων και τα μηχανήματα. Αυτό το ξέρουν τα Συμβούλια τα οποία αναζητούν λύσεις για την καλύτερη διύλιση.

[Συνεργατικό γαλακτοκομείο στην Dêrik]

Οι οικονομικές επιτροπές σε όλα τα επίπεδα ήταν σε θέση με την αλληλέγγυα εργασία τους να εξασφαλίσουν ότι στους δήμους ή τις περιφέρειές τους κανείς δεν θα λιμοκτονούσε πραγματικά και ότι τα οικονομικά πιο αδύναμα μέλη θα στηριχθούν καλά. Δεν ήταν μόνο ότι βοήθησαν με τα τρόφιμα, υπάρχει η συνεχής επιδίωξη ότι κάθε ενήλικος θα έχει μια δουλειά και έτσι θα μπορεί να συμβάλλει στη δική του φροντίδα, αλλά και στην περαιτέρω ανάπτυξη της επανάστασης. Εκτός από την πρώτη χειμερινή περίοδο μετά την επανάσταση, η επισιτιστική κατάσταση στα τρία καντόνια τώρα είναι αρκετά ικανοποιητική, τόσο ώστε να αυξηθεί η παροχή των απαραίτητων στους οικονομικά αδύναμους και τους πρόσφυγες από άλλα μέρη της Συρίας. Η απελευθέρωση της Ροζάβα σήμαινε επίσης ότι και στα τρία καντόνια, το 2013 λιγότερο αλλά από το 2014 περισσότερο, ξεκίνησε μια έκρηξη στην οικοδομή.

Παντού χτίστηκαν νέα κτίρια και αυξήθηκαν οι όροφοι στα υπάρχοντα, πράγμα απαραίτητο γιατί από τον ολοένα και πιο βάναυσο πόλεμο στη Συρία όλο και περισσότεροι άνθρωποι κατέφυγαν στη Ροζάβα και επομένως χρειάστηκε περισσότερος κατοικήσιμος χώρος. Το απαραίτητο για αυτό τσιμέντο παράγεται εν μέρει στη Ροζάβα. Αλλά η αιτία της ζωτικότητας της οικονομίας πρέπει να αναζητηθεί κυρίως στη γεωργία, όπου επικρατεί η υψηλότερη παραγωγικότητα. Κάθε μέρα το πρωί σε κάθε πόλη, πολλές εκατοντάδες παραγωγοί διατροφικών προϊόντων έρχονται για να πουλήσουν τα δικά τους ή να αγοράσουν τα προϊόντα για τις ανάγκες τους.

Ενώ τη χρονιά της επανάστασης του 2012 ακόμα επικρατούσε κυρίως η οργάνωση των βασικών υπηρεσιών φροντίδας, παράλληλα με την ασφάλεια, με κάθε μικρό βήμα προόδου αλλάζει και το περιεχόμενο των συζητήσεων. Αυτές οι συζητήσεις συντείνουν στο

σκοπό, να πάει η περιοχή -πέρα από τον καπιταλισμό και την κρατικά κατευθυνόμενη οικονομία- στον Τρίτο Δρόμο της οικονομίας. Έτσι, μετά από πολλές συζητήσεις και προετοιμασίες άρχισαν να στήνονται οι πρώτοι συνεταιρισμοί το 2013 και ένα χρόνο αργότερα ο αριθμός τους αυξήθηκε αλματωδώς. Ιδρύθηκαν συνεταιρισμοί που ψήνουν ψωμί, παράγουν υφάσματα, μεταποιούν ρούχα, παρασκευάζουν από γάλα τυριά και άλλα γαλακτοκομικά προϊόντα, καλλιεργούν φιστίκια ή φακές και πωλούν απορρυπαντικά. Ή ιδρύθηκαν γεωργικοί συνεταιρισμοί στις κοινωνικοποιημένες κρατικές γαίες. Συνεταιρισμοί και συνεργατικές ομάδες σε τέτοιους τομείς δραστηριότητας ιδρύονται αυτή τη στιγμή σε όλες τις πόλεις. Η ποικιλομορφία αυξάνει με κάθε χρόνο που περνά. Αυτό είναι απαραίτητο εάν θα πρέπει να επιτευχθεί μεσοπρόθεσμα ο διακηρυγμένος στόχος για την επέκταση των συνεταιρισμών σε όλους τους τομείς της οικονομίας και να γίνουν αυτοί η κυρίαρχη οικονομική μορφή.

> *Ο καπιταλισμός στο Κουρδιστάν και ιδιαίτερα στη Ροζάβα δεν ήταν σε θέση να περάσει τόσο σημαντικά στο μυαλό και στη συνείδηση των ανθρώπων, όσο στις οικονομικά πιο αναπτυγμένες περιφέρειες. Αυτό φαίνεται να διευκολύνει τη δημιουργία μιας συνεταιριστικής-συνεργατικής κοινωνικής οικονομίας σε πολλούς τομείς.*

Για να βάλει σε εφαρμογή μια τέτοια διαδικασία, ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός προωθεί την κοινοτικοποίηση της οικονομίας. Η οικονομική υπανάπτυξη της κουρδικής περιοχής από τη μία πλευρά αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μειονέκτημα, από την άλλη όμως αντιμετωπίζεται και ως μια ευκαιρία. Η παραδοσιακή κοινωνική συλλογικότητα των πληθυσμών του Κουρδιστάν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί με θετικό τρόπο για την οικοδόμηση μιας κοινοτικής οικονομίας. Η ενσωμάτωση με θετικό τρόπο των παραδοσιακών δομών στις νέες, είναι χαρακτηριστικό του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος.

Βρίσκεται σε εξέλιξη μια διαδικασία συστηματικού μετασχηματισμού, όπου παράδοση και χειραφέτηση συνδέονται με

αυτόν τον τρόπο. Ο Δημοκρατικός Συνομοσπονδισμός είναι ανοικτός σε άλλες πολιτικές ομάδες και παρατάξεις. Είναι ευέλικτος, πολυπολιτισμικός, αντι-μονοπωλιακός και με προσανατολισμό τη συναίνεση. Οικολογία και φεμινισμός είναι οι κεντρικοί πυλώνες. Σε αυτό το είδος της αυτοκυβέρνησης, απαιτείται ένα εναλλακτικό οικονομικό σύστημα, το οποίο να αυξάνει τους κοινωνικούς πόρους, αντί να τους εκμεταλλεύεται, και έτσι να καλύπτει τις ποικίλες ανάγκες της κοινωνίας. Το κίνημα των Συμβουλίων στην περίπτωση αυτή είναι ο φορέας της διαδικασίας.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται στη Ροζάβα δεν στρέφεται ενάντια στην ατομική ιδιοκτησία, αλλά έχει ως στόχο να θέσει αυτή την ατομική ιδιοκτησία στην υπηρεσία και χρήση όλων των ομάδων του πληθυσμού που ζουν εκεί. Έτσι, τα σχέδια της εναλλακτικής οικονομίας υλοποιούνται μέσω της οικοδόμησης των συνεταιρισμών και την επέκτασή τους παντού και με αυτό προσπαθεί να χειραφετηθεί η κοινωνική συνείδηση από τους καπιταλιστικούς-φεουδαρχικούς καταναγκασμούς και να πραγματοποιήσει μια κοινωνική επανάσταση. Όπως διατυπώνεται χαρακτηριστικά: «**Θέλουμε να προστατεύσουμε τα δικαιώματα των απλών ανθρώπων από τους πλούσιους με τους συνεταιρισμούς και τις κοινότητες**». Το μοντέλο ιδιοκτησίας του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού θεωρεί ότι όλοι οι πόροι, αλλά και οι συνδεδεμένες με αυτούς επιχειρήσεις θα πρέπει να διαχειρίζονται από τους ίδιους τους δήμους και τις κοινότητες. Δεν πρέπει να πάνε σε μια μορφή νέας ιδιωτικοποίησης μέσω των συνεταιρισμών. Με την από κοινού παραγωγή των δήμων και των συνεταιρισμών και με το μοντέλο της οικονομίας των αναγκών, ο καθένας μπορεί να συμμετάσχει στην παραγωγή με τον δικό του τρόπο και δεν υπάρχει ανεργία.

Για παράδειγμα: η πρώην κρατική γη που είναι το 80% των συνολικών καλλιεργούμενων εκτάσεων, βρίσκεται στη διαδικασία της κοινοτικοποίησης: «Όταν το καθεστώς έφυγε από την περιοχή παραδώσαμε την κρατική γη, που στην πραγματικότητα ανήκει στην κοινωνία και το λαό, στους Συνεταιρισμούς των φτωχών και στο

συνεταιρισμό των οικογενειών των θυμάτων και πεσόντων… Το μεγαλύτερο μέρος της γης πηγαίνει στους συνεταιρισμούς, υπάρχουν εξαιρέσεις μόνο μικρής κλίμακας, όπου τεμάχια από 10 έως 40 στρέμματα μπορούν επίσης να πάρουν και μεμονωμένες οικογένειες. Δεν επιτρέπεται να προκύψει καμία νέα μεγάλη ιδιοκτησία.»

Επειδή η Αυτοδιοίκηση, σε αντίθεση με το καθεστώς Μπάαθ, δεν θέλει να εφαρμόσει οποιεσδήποτε μορφές εξαναγκασμού, δεν έχει απαλλοτριώσει μέχρι τώρα τις μεγάλες γαιοκτησίες. Βασικά, όμως, το Κουρδικό Κίνημα Ελευθερίας είναι εκτός των άλλων και υπέρ της κοινοτικοποίησης του νερού, του εδάφους και των πόρων: «Νερό, Γη και Ενέργεια είναι αξίες που ανήκουν σε ολόκληρη την κοινωνία. Αυτές είναι αξίες που πρέπει να είναι στη διάθεση του συνόλου της κοινωνίας για χρήση. Οι Κοινότητες και οι Δήμοι θα πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στα θέματα του νερού, της γης και της ενέργειας. Εάν η κοινωνία είναι ο συλλογικός ιδιοκτήτης των αξιών αυτών, τότε δε μπορεί να οδηγείται από κανέναν από τη μύτη… Γι'αυτό, το νερό, η γη

και η ενέργεια δεν πρέπει να αφεθεί σε κανέναν άλλο. Οι αξίες αυτές πρέπει να βρίσκονται στην κατοχή μόνο της κοινωνίας. Αυτές οι αξίες δεν μπορούν να είναι ιδιοκτησία ενός κράτους. Ένα κράτος το οποίο κηρύσσει την κυριαρχία του πάνω στη γη, την ενέργεια και το νερό, είναι ένα δεσποτικό και φασιστικό κράτος.»

Εδώ γίνεται σαφές ότι ο στόχος του κουρδικού απελευθερωτικού κινήματος είναι να κοινωνικοποιηθούν όλες αυτές τις αξίες και να εκδημοκρατισθεί η οικονομία. Γι'αυτό, η οικοδόμηση της εκδημοκρατισμένης οικονομίας περνά από την εκπαίδευση: «Αυτό το κάνουμε μέσα από την κατάρτιση του πληθυσμού και με το να τους δείχνουμε τρόπους για μια συνεταιριστική μορφή της κοινωνικής οικονομίας. Συστήνουμε οικονομικές ακαδημίες για να υποστηρίξουν αυτή την νέας μορφής οικονομία». Σε αντίθεση με την κρατική και την ιδιωτική οικονομία, η κοινωνική οικονομία οφείλει να οργανωθεί σε κάθε κοινωνικό τομέα συνεταιριστικά και συνεργατικά:

«… Χτίζουμε συνεταιρισμούς στην οδοποιία, στις δημόσιες- δημοτικές υπηρεσίες, στη γεωργία, στο εμπόριο και τις επιχειρήσεις και σε όλους τους τομείς. Δεν θέλουμε με αυτό να ακολουθήσουμε οποιοδήποτε κράτος. Υποστηρίζουμε ιδιαίτερα τους δήμους να εξασφαλίζουν την παροχή νερού και ηλεκτρικού ρεύματος. Ειδικά αυτή τη στιγμή, έχουμε προπάντων γεωργικά εγχειρήματα, αλλά αυτό έχει να κάνει κυρίως με το ότι ζούμε σε μια αγροτική περιοχή. Επιπλέον, έχουμε οικοδομικούς συνεταιρισμούς, που έχουν ως στόχο να δώσουν σε όλους τους ανθρώπους- έναντι αντίστοιχης συνεισφοράς- την ευκαιρία να έχουν ένα σπίτι. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό αυτή τη στιγμή, επειδή πολλοί άνθρωποι μεταναστεύουν σε αυτή την περιοχή.»

Επειδή το κουρδικό απελευθερωτικό κίνημα κατόρθωσε με τις επιτροπές αυτοάμυνας -με μεγάλη συμμετοχή των γυναικών- να προστατέψει τον πληθυσμό από τις επιθέσεις των Ισλαμικών Ομάδων και του Μπαθικού καθεστώτος, πολλοί Σύροι από τα εμπόλεμα μέρη, που δεν έχουν τη δυνατότητα να μεταναστεύσουν

στην Ευρώπη -δηλαδή οι πιο φτωχοί- καταλήγουν στη Ροζάβα, με αποτέλεσμα να έχει διπλασιασθεί ο πληθυσμός της.

Μια αρχική επισκόπηση των οικονομικών προγραμμάτων της Δημοκρατικής Αυτονομίας μας δείχνει ξεκάθαρα ότι δεν πρέπει να εκληφθεί ως μια τοπική προσέγγιση, αλλά μάλλον ως ένας δρόμος προς μια εναλλακτική μορφή για την ίδια την οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο, ο οποίος δρόμος βασίζεται στην αλληλεγγύη. «Έχουμε κάνει δικό μας ένα μοντέλο, το οποίο θα συμπεριλάβει τελικά ολόκληρο τον κόσμο, πρέπει να τον συμπεριλάβει. Αυτό θα το πετύχουμε αργά ή γρήγορα. Γιατί αυτό εκφράζει την επιτυχία της κοινωνίας.»

Περισσότερο φωτογραφικό υλικό εδώ.

Το παρόν κείμενο παρουσιάστηκε από τον Γιώργο Κολέμπα στην εκδήλωση "Η Κοινωνική Οικονομία Αγαθό για Όλη την Κοινωνία". Ολόκληρο το ηχητικό της εκδήλωσης εδώ:

και εδώ: Συζήτηση με τον Γιώργο Κολέμπα.

Δεν είναι ο Κουφοντίνας, είναι η ζωή η ίδια, φίλε

Νώντας Σκυφτούλης

Το ποινικό δίκαιο του εχθρού αποτελεί μια γνωστή καθεστωτική ερμηνεία και αφορά τη θεσμική θωράκιση του κράτους από τον κάθε φορά «εσωτερικό εχθρό», τον οποίο νομοκατασκευάζει προκειμένου να διευρύνει την εξουσία του στην κοινωνία, στους πολίτες και στα άτομα.

Το ελληνικό κράτος έχει τις ιδιαιτερότητές του, τις οποίες

εμείς γνωρίζουμε πολύ καλά και οι προηγούμενες γενιές ακόμα καλύτερα, και αφορούν στο βαλκανικό τρόπο εφαρμογής του ποινικού δικαίου του εχθρού – «χούγια» που έχουν να κάνουν με τη φοβικότητα που το διακρίνει απέναντι σε όσους το αμφισβητούν. Η φοβικότητα ασφαλώς πηγάζει από το γεγονός ότι υπάρχει ως τέτοιο (δηλαδή κράτος) επειδή το διέσωσαν οι ξένες ξιφολόγχες όταν αντιμετώπισε τον μέγα κίνδυνο στον Γράμμο και στο Βίτσι. Έκτοτε, όποιον και αν έχει εσωτερικό εχθρό, έρχονται αβίαστα στον νου και στην ψυχή του τα τεκταινόμενα σε αυτά τα βουνά, προκειμένου να εμψυχώσουν τη δράση του. Αυτός είναι ο λόγος που όταν βρίσκεται αντιμέτωπο με τον «εχθρό» παραλύει και τον διαχειρίζεται με πανικό αντικαθιστώντας τους ίδιους του τους νόμους και τους κανόνες με τη βία και τον ετσιθελισμό.

Τα παραπάνω αφορούν τα τελευταία δύο περιστατικά τα οποία, συμβολικά, αφορούν το ποινικό δίκαιο του εχθρού και τα οποία βιώνει, πραγματικά και όχι συμβολικά, ο Δημήτρης Κουφοντίνας.

Θα ξεκινήσω από το δεύτερο περιστατικό.

Η Νομική Σχολή απαγόρευσε την εκδήλωση που αφορούσε το αίτημα της άδειας του Κουφοντίνα. Και όχι μόνο απαγόρευσε αλλά ειδοποίησε το μηχανισμό της φυλακής να εμποδίσει τον Κουφοντίνα να μιλήσει στην εκδήλωση και ταυτόχρονα ενημέρωσε την αστυνομία να τη ματαιώσει περικυκλώνοντας τη Σχολή προκειμένου να εμποδιστεί η διέλευση των ανθρώπων που θα ήθελαν να πάνε στην εκδήλωση.

Είναι δραστηριότητες μιας Νομικής Σχολής αυτές; Μιας ελληνικής Νομικής Σχολής ναι, θα πω εγώ, διότι και το πανεπιστήμιο και η Νομική κατασκευάστηκαν όχι σαν απόρροια κάποιου διαφωτιστικού παραδείγματος αλλά επειδή έπρεπε να γίνουν στη βάση της αποφασης του ελληνικού κράτους να ακολουθήσει τις δομές των δυτικών κρατών. Το λέω αυτό διότι το πανεπιστήμιο υπήρξε η αιχμή του δόρατος ενάντια στον σκοταδισμό και το άσυλο για τη διακίνηση των ιδεών αποτελεί κατάκτησή του. Στην Ελλάδα συχνά πυκνά τα κόμματα αλλά και οι ηγεσίες όλων των ανωτάτων σχολών

ερίζουν για το άσυλο, αλλά όλοι καθολικά. Μηδενός εξαιρουμένου θεωρούν ότι η ελευθερία λόγου όχι μόνο επιτρέπεται, καθώς και η συνακόλουθη διακίνηση ιδεών, αλλά παραδέχονται με τυμπανοκρουσίες ότι αυτό είναι και το νόημα του ασύλου. Αυτό τον συλλογισμό τον τονίζουν ιδιαιτέρως προκειμένου να καταγγείλουν πράξεις βίας η αυτοάμυνας που γίνονται στους πανεπιστημιακούς χώρους με την ανοχή του ασύλου. Στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για μια εκδήλωση καθόλου ιδεολογική, που να εμπίπτει στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, ούτε καν εκδήλωση «απαγορευμένου» λόγου, που να απαιτείται η ελευθερία λόγου που το άσυλο κατοχυρώνει. Ήταν μια εκδήλωση για την ανάλυση ενός ατομικού δικαιώματος θεσμικά κατοχυρωμένου από το κράτος, να το πω έτσι, πάνω στη δυνατότητα για την άδεια ενός κρατούμενου ο οποίος εξακολουθεί να είναι κρατούμενος. Μια εκδήλωση νομική αλλά και πιο νόμιμη πεθαίνεις, που λένε στο fb.

Σε αυτά που λέω εδώ δεν διαφωνεί η Νομική, είμαι σίγουρος. Με κανένα νομικό επιχείρημα παρά μόνο με πρόσχημα τις τεχνικές εργασίες που γίνονται στο κτίριο, δηλαδή με τον τσαμπουκά και τη βία, η εκδήλωση ακυρώθηκε.

Πάμε στο άλλο περιστατικό περί της απόρριψης αδείας.

Ακολουθούν ερωτήματα που το ελληνικό κράτος απαντάει και δεν απαντάει, ξύνει το «άδειο» κεφάλι του, κάνει τον αδιάφορο και σφυρίζει Δεξιά-Αριστερά.

Τι είναι ο Κουφοντίνας; Κρατούμενος στις φυλακές; Ναι, απαντάμε όλοι. Σαν κρατούμενος 15 χρόνια στις φυλακές έχει, όπως όλοι οι κρατούμενοι, το δικαίωμα άδειας, όπως αυτό έχει θεσπιστεί στην Ελλάδα και όπως όλοι οι κρατούμενοι κάνουν χρήση αυτού του δικαιώματος. Είναι σίγουρα κρατούμενος ο Κουφοντίνας ή είναι εν ενεργεία παραβατικός, «τρομοκράτης» κ.λπ.; Όχι, είναι κρατούμενος και αυτό είναι σίγουρο διότι είναι τρόφιμος στον Κορυδαλλό. Το κράτος τού απαντά ότι δεν δικαιούται άδεια όπως οι άλλοι κρατούμενοι, τον εξαιρεί. Του ζητάει επίσης να αλλάξει τις πολιτικές του απόψεις. Μα είναι

πολιτικός κρατούμενος; Όχι, λέει το κράτος. Τότε ποιες πολιτικές απόψεις να αλλάξει; Εδώ κυριαρχεί ο βαλκανικός ιρασιοναλισμός σε όλο του το μεγαλείο, τον οποίο τον είχα αντιμετωπίσει όταν με κατηγορούσαν για τη 17Ν και τους έλεγα ότι είμαι αναρχικός και όχι κομμουνιστής, άρα δεν μπορεί να είμαι 17Ν. *Είσαι χειρότερος*, μου έλεγαν. Ευτυχώς είμαι και εγώ Έλληνας και τις επόμενες μέρες ανακρίσεων τούς απαντούσα για τον Παναιτωλικό, τον Λεβαδειακό κ.λπ., γράφοντάς τους τελείως. Σου λένε ότι, με άλλα λόγια, είσαι εχθρός, έχουμε δύναμη, θα πας μέσα. Στην περίπτωση, όμως, του Κουφοντίνα έχουμε ήδη 15 χρόνια εγκλεισμού.

Όταν λοιπόν το κράτος και οι φορείς του έχουν τέτοιους κρατουμένους αίρονται σαν φευγάτοι από τον θεσμικό τους ρόλο και τη θέση τους παίρνει η ψύχωση. Έτσι μετατρέπεται ο κρατούμενος σε οιονεί παραβατικό και εχθρό και τον στρατοπεδεύουν σε μια γυμνή ζωή χωρίς ταυτότητα, άρα χωρίς ύπαρξη. Αφού δεν είναι κρατούμενος (με αντίστοιχες νομικές κατοχυρώσεις), δεν είναι ελεύθερος (έξω από τη φυλακή) να «τρομοκρατεί», τότε τι είναι και πού είναι ο Κουφοντίνας; Η κατάσταση εξαίρεσης, την οποία όλοι πατροπαράδοτα έχουμε βιώσει, είναι μια κατάσταση στην οποία η εξουσία επιβάλλει. Αλλά εδώ μιλάμε για εξολόθρευση, για μη ύπαρξη, διότι ο άνθρωπος σε μια σύγχρονη πολιτική κοινωνία είναι φορέας νομικών κατοχυρώσεων, είτε μιας θεσμισμένης κατάστασης είτε μιας θεσμίζουσας. Η δυνατότητα του κράτους να μετατρέπει μια ύπαρξη σε μη ύπαρξη, αυτή είναι η υπόθεση του Κουφοντίνα. Αυτό αφορά τον καθένα ή όχι; Είναι καλύτερα να περιμένουμε νέα διατάγματα εξαίρεσης που οδηγούν στη γυμνή ζωή;

Υ.Γ.1: Έχουμε υποστηρίξει στο παρελθόν, αλλά και στο παρόν, δεκάδες «ποινικούς» κρατουμένους ως προς τα δικαιώματά τους, με βαρύ ιστορικό, και σε ορισμένες περιπτώσεις έχουμε διαψευστεί, ενώ στις μεγαλειώδεις κινητοποιήσεις για τα δικαιώματα των κρατουμένων ήμασταν στην πρώτη γραμμή. θεωρήσαμε ότι τα προβλήματα των αδειών μπήκαν σε μια διαδικασία εδώ και χρόνια. Τελικά δεν είναι έτσι. Το ελληνικό

κράτος είναι αναξιόπιστο, το ίδιο και οι φορείς του. Εντάξει και αυτό. Αλλά το γεγονός ότι και οι καθηγητές πανεπιστημίου μετατρέπονται σε μπάτσους μάς βάζει σε σκέψεις για το τι προοπτική θέλουν για τα πανεπιστήμια. Μπορούμε να αναμένουμε, αλλά το να αναθεωρήσουμε τη στάση μας δεν πρέπει να είναι και πολύ μακριά απέναντι σε ένα κράτος αναξιόπιστο ως προς την τήρηση των κανόνων του.

Υ.Γ.2: Προς όλους και παντού να διαλαλήσουμε αυτή την αδικία και να πάρουμε στα χέρια μας αυτή την υπόθεση. Στην κυριολεξία μας αφορά όλους.

Η Σημειολογική Υποκρισία του Ελέγχου Συνταγματικότητας

Μάριος Ν. Σωτηρόπουλος

Η αμφισβήτηση ως ουσία δεν αποτελεί επουδενί κατάσταση, αλλά ούτε βεβαιωτική διαδικασία. Η αμφισβήτηση εφορμεί ως τροπικότητα της σχέσης προς τον θεσμό, ως μια δυνατή λειτουργική ενέργεια, η οποία αναφέρεται πάντοτε υπό διαδικασιακή αναστολή. Η ενέργεια αμφισβητήσεως του ελέγχου συνταγματικότητας ως ταυτότητα σημασίας, αποτελεί την προσδιοριστική οριοθέτηση των ατομικών δικαιωμάτων ως συστατικό αίτιο πλήρους ισχύος έναντι στην εξουσιαστική λογική ασυνέπεια της «κρατικής μέριμνας». Κατ’ αυτόν τον τρόπο τα συνταγματικά δικαιώματα, αφενός δημιουργούν έναν διάχυτο κόσμο προστασίας έναντι στην εκάστοτε θεσμική εκτροπή, πλην όμως η προστασία αυτή, δεν αποτελεί νομοτελειακή αποκρυστάλλωση. Αφετέρου η διαρκής αυτομόληση του εφαρμοστή προς την διάχυτη ασάφεια του «δικαίου της ανάγκης», αποτελεί μια διαρκώς αυξανόμενη προβληματική, η οποία τείνει να αποτελέσει

κανονικότητα.

Εισαγωγικά η θέσπιση των ατομικών δικαιωμάτων, ερίζει την ιστορική καταγωγή της, στην ιστορικοβουλητική βάση της “Magna Carta Liberatum” του 1215, ως άμεσα συναφές πολιτικό σπέρμα προς τις βάσεις και τις συστατικές έννοιες του Κράτους. Παρά ταύτα η συγκεκριμενοποίηση των θεμελιωδών κανόνων που εισάγονται στα συντάγματα των κρατών μέσω των ατομικών δικαιωμάτων, παράγουν μια σαφή διαλεκτική και ένα πραγματικό πεδίο σύγκρουσης, αφενός της προβληματικής, σχετικά με το γιατί τα ατομικά δικαιώματα αναπτύσσουν πολεμική ισχύ ως ακατάλυτοι κανόνες εναντίον του κράτους, καθώς και γιατί το κράτος, το οποίο δομεί τις αρχές του, στην αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και του κράτους δικαίου, παράγει μια πολιτική πραγματικότητα κρατικής βίας, στην οποία τα δικαιώματα αυτά είναι απαραίτητα. Αφετέρου παράγονται σκέψεις και ερωτήματα σχετικά με την σημειολογική δημιουργία της ιδιωτικής ζωής καθόσον και της δυνατότητας διάσπασης της αδιαίρετης ταυτότητας του πολιτικού όντος.

Επί τούτου, το πολιτικό αφήγημα, το οποίο κυριαρχικά παράγεται δια μέσου των θεσμικών-κρατικών οργάνων και το οποίο διέπεται δια της συστηματικής οριοθέτησης του πλαισίου χάραξης του κοινωνικοπολιτικού βίου, αποτελεί αν μη τι άλλο την κυρίαρχη πολιτική κανονικότητα. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη περιοριστικών ρυθμίσεων δυνάμει μιας χάρτας δικαιωμάτων ή Συντάγματος, αποτελεί, σε επίπεδο προστασίας, ανάγκη αναπόδραστα επιτακτική. Το Σύνταγμα, αποτελεί το μείζον «πολιτειακό» κείμενο, το οποίο κατά κύριο λόγο ρητά αντιστρατεύεται την Κρατική και θεσμική καταχρηστικότητα, πλην όμως αποτελεί γόνο της καθεστηκυίας εξουσίας και επουδενί ανέγγιχτο χρησμό. Δύναται λοιπόν, να μεταποιείται από το σύνολο των ανωτάτων κανόνων σε απλή χάρτα σχετικισμού δικαιωμάτων, κατά τρόπο επαίσχυντο αλλά σύμφωνο με την πολιτική μας κανονικότητα. Παρά ταύτα, τα ατομικά δικαιώματα, αποτελούν θεσπισμένες αξιώσεις, οι οποίες είναι “ικανές” να διαρρήξουν την πολιτική κανονικότητα σε καταστάσεις κρατικής εκτροπής ή βίας. Συνεπώς

αναφύεται το ερώτημα εάν τα ατομικά δικαιώματα δια του ελέγχου συνταγματικότητας είναι ικανά να προσβάλλουν την κρατική τάξη, να αναιρέσουν την βούληση του «νομοθέτη» και να αποκαταστήσουν την τυπολογική ισορροπία που αναπτύσσεται στις σχέσεις μεταξύ διευθυνόντων και διευθυνόμενων.

Συνοπτικά ο έλεγχος συνταγματικής ορθότητας, προκαλείται από τον εκάστοτε προσβαλλόμενο πολίτη και διαπιστώνεται μέσω των δικαστικών- κυρίως – συστημάτων ελέγχου. Ο έλεγχος διαιρείται σε δύο συστήματα. Το πρώτο σύστημα ελέγχου, αφορά τον διάχυτο και παρεμπίπτοντα έλεγχο και το δεύτερο τον συγκεκριμένο και αφηρημένο έλεγχο. Ειδικότερα, η συστηματική έρευνα του ελέγχου συνταγματικότητας, περιορίζεται στην παρούσα, στο πρώτο σύστημα ελέγχου, αφενός λόγω του μη στατιστικά πιθανού προληπτικού ελέγχου, αφετέρου λόγω της μη δυνατότητας ανάπτυξης του αποτελέσματος του συγκεκριμένου και αφηρημένου έλεγχου εκτός του πεδίου των περιοριστικών περιπτώσεων του άρθρου 100 του Συντάγματος. Αντίθετα, η στατιστική πραγματικότητα, μας εναποθέτει στον παρεμπίπτοντα και διάχυτο έλεγχο, η λογική ασυνέπεια του οποίου αναπτύσσεται επί το πλείστον στις περιπτώσεις κρίσης αντισυνταγματικότητας υπουργικών αποφάσεων.

Η ακυρωτική ισχύς της αποφάσεως, αποτελεί ουσιαστικά την σημειολογική υποκρισία του παρεμπίπτοντος ελέγχου συνταγματικότητας. Η φενάκη έγκειται ακριβώς στο ότι η ακυρωτική απόφαση φέρει και προασπίζει μόνο τυπικά τον όρο «αντισυνταγματικότητα». Στην πραγματικότητα όμως δεν δύναται να αντικατοπτρίσει ποιοτικά την εννοιολογική και ακυρωτική διάθεση του όρου. Η απόφαση δηλαδή, του ακυρωτικού δικαστηρίου δια του παρεμπίπτοντος ελέγχου, παραμένει αμετάβλητη στο νομικό σύμπαν και παράγει ισχύ αποκλειστικά και μόνον προς τους ασκούντες το ένδικο βοήθημα. Συνεπώς η κρίση επί αντισυνταγματικότητας διατάξεων νόμου, δεν ισχύει ως αδιαίρετος κανόνας έναντι όλων, αλλά λειτουργεί επιδερμικά, αναπτύσσοντας ισχύ μόνο για όσους τυπικά έχουν υποστεί “άμεση” βλάβη. Χάριν διευκρίνησης, παρατίθεται το παράδειγμα σχετικά

με την υπ’ αριθμόν 2334-2337/2016 απόφαση του ΣτΕ (Β΄ τμήμα επταμελής σύνθεση), περί των ακυρωτέων διατάξεων του τρόπου καθορισμού των αντικειμενικών αξιών και του ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων – ΕΝ.Φ.Ι.Α.

Συγκεκριμένα δυνάμει της ανωτέρω απόφασης, αναφύεται το υποκριτικό πεδίο της σημειολογίας, το οποίο εκκινεί αφενός από την κρίση αντισυνταγματικότητας διάταξης νόμου, η οποία στην πραγματικότητα αποτελεί σε μεγάλο βαθμό μια θεσμική αυταπάτη. Ο παρεμπίπτων έλεγχος όπως αναπτύχθηκε και ανωτέρω, αναπτύσσει την ισχύ του, μόνον για το υποκείμενο προσβολής το οποίο έχει ασκήσει το ένδικο βοήθημα, δηλαδή έχει αιτηθεί ένδικης προστασίας. Ωσαύτως η ως άνω ακυρωτική απόφαση αναπτύσσει ισχύ, μόνον για τους κατοίκους των περιοχών του Ψυχικού, της Φιλοθέης, του Νέου Βουτζά και των Δελφών, οι οποίοι άσκησαν το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακυρώσεως, και όχι για το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, οι κάτοικοι της Κυψέλης, των Εξαρχείων και της υπόλοιπης Ελλάδος, θα συνεχίσουν να καταβάλουν κανονικά τον αναλογούντα φόρο, παρότι οι διατάξεις του νόμου που εισήγαγαν τον φόρο κρίθηκαν αντισυνταγματικές. Η αντισυνταγματικότητα συνεπώς ως οντολογία της τυπολογίας, αναπτύσσει επιδερμική ισχύ και παραδόξως η ανοχή του τυπολογικού αποτελέσματος βεβαιώνεται ως ανεκτή αποδοχή κανονικότητας.

Το παράδοξο διαιωνίζεται περαιτέρω στις περιπτώσεις αντισυνταγματικής κρίσης, σχετικά με το ποιος κανόνας χαίρει εφαρμογής. Η οντολογία που διέπει το κράτος δικαίου, ανταπαντά μερικά, μέσω της εφαρμογής του προγενέστερου κανόνα που ρύθμιζε την κρινόμενη σχέση, ενέργεια η οποία σε πλείονες περιπτώσεις επιλύει το δικαιοδοτικό τέλμα. Αντίθετα όμως αναφύεται το ερώτημα, το οποίο επιτείνει την δικαιοδοτική ανασφάλεια, ποιος είναι ο εφαρμοστέος κανόνας στις περιπτώσεις που έχουν ρητά καταργηθεί οι προγενέστεροι κανόνες δικαίου ή πολλώ δε μάλλον στις περιπτώσεις που δεν υπήρξε ποτέ κανονιστικό πλαίσιο που να ρυθμίζει τις σχέσεις. Κατ’ αυτόν τον τρόπο η θεσμική ιλαρότητα θέτει πολλαπλά δυνητικά

ερωτήματα, τα οποία δύναται να παράγουν πολλαπλά θεσμικά παράδοξα.

Αφενός στην περίπτωση ύπαρξης καταργημένου κανόνα, ο εφαρμοστής παράγει μια θνησιγενή λειτουργική διαδικασία, δυνάμει της οποίας καλείται να προβεί στην θεσμική υποκατάσταση του νομοθέτη, ώστε να μην υποπέσει ο ίδιος σε καθεστώς άρνησης απονομής δικαιοσύνης. Προφανώς όμως υποκύπτει σε μια "ανεκτή" διαδικασία λειτουργικής υποκατάστασης. Αφετέρου στην περίπτωση μη ύπαρξης προγενέστερου κανόνα, η ακυρωτική διαδικασία φλερτάρει με πλείονα θεσμικά δυνητικά παράδοξα. Στην περίπτωση που ο εφαρμοστής προβεί στην θεώρηση , ότι δεν κατέχει την δυνατότητα από το Σύνταγμα να προβεί στην λειτουργική υποκατάσταση του νομοθέτη δυνάμει του συνταγματικού κανόνα του άρθρου §26 (διάκριση των εξουσιών), αυτοδίκαια ενεργοποιείται το εξής διαδικαστικό παράδοξο. Ο εφαρμοστής εμμένοντας στην πεποίθηση του, δεν προβαίνει αθέμιτα στην υποκατάσταση του νομοθέτη αλλά διαρρηγνύει ρητά το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του άρθρου 20 του Συντάγματος. Με την επιλογή του αυτή, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας καθίσταται κενό περιεχομένου και δια αυτού του τρόπου επιτείνεται κατά τρόπο οξύ η ανασφάλεια του δικαίου. Ειδικότερα στην περίπτωση που η μη ύπαρξη προγενέστερου κανόνα συνδυάζεται με την ύπαρξη ενός παράνομου καθεστώτος, το οποίο δεν ρυθμίζεται από συγκεκριμένους κανόνες δικαίου, όπως στην περίπτωση του καθεστώτος προηγούμενης αδείας των ραδιοτηλεοπτικών μέσων, δημιουργείται σαφώς η εξής λογική ασυνέπεια.

Δεδομένου ότι ο εφαρμοστής στην περίπτωση μη διάρρηξης του άρθρου §26, κατ' αρχήν δίδει αφενός το περιθώριο επανάληψης της νομοθετικής διαδικασίας στον νομοθέτη ως αρμόδιο όργανο, αφετέρου αναλαμβάνει την αρμοδιότητα κονιορτοποίησης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του άρθρου §20 και στην ουσία λειτουργεί ως επαναπροωθητικός μηχανισμός της προγενέστερης αθέμιτης κατάστασης, όπως στην περίπτωση του καθεστώτος προηγούμενης αδείας. Δημιουργείται συνεπώς κατά την

σκέψη αυτή, το λογικό παράδοξο παραγωγής του νομικοπολιτικού φαύλου από τον ίδιο τον λύτη του. Υπό το πρίσμα αυτό, ο εφαρμοστής του δικαίου λειτουργεί επαναπροωθητικά προς το αθέμιτο και εξισορροπεί κατά τρόπο καταχρηστικό την έκβαση της δικαιοδοτικής κρίσης σε έκβαση νομικοπολιτικού παραδόξου. Περαιτέρω δυνάμει της επιλογής να προβεί στην λειτουργική υποκατάσταση του νομοθέτη παραβιάζει ρητά το άρθρο 26 περί της διάκρισης των εξουσιών, πράξη η οποία δεν είναι θεωρητικά ανεκτή στον νομικό σύμπαν.

Δια ταύτα, μας δίδεται η δυνατότητα να κρίνουμε, εάν τωόντι, ο έλεγχος συνταγματικής ορθότητας, δια του παρεμπίπτοντος και διάχυτου έλεγχου, αποκρυσταλλώνει την σημαίνουσα αντίστιξη της προστασίας και της προαγωγής των ατομικών δικαιωμάτων ως ανεκτή διαδικασία αποδοχής της κανονικότητας ή ως οξεία σημειολογική υποκρισία.

Ρατσισμός: Ένα Πάθος από τα Πάνω | Ζακ Ρανσιέρ

Ζακ Ρανσιέρ
Μετάφραση: Σοφία Παπαγιαννάκη

Ο Ζακ Ρανσιέρ είναι Γάλλος φιλόσοφος. Το παρακάτω κείμενο είναι μετάφραση της ομιλίας του στο Montreuil (93) στις 11 Σεπτεμβρίου 2010, στο συνέδριο "Οι Ρομά και ποιος άλλος;" που εκδόθηκε από την εφημερίδα Mediapart με τίτλο Racisme, une passion d'en haut.

Θα ήθελα να προσθέσω στην ατζέντα της συνάντησής μας κάποιες σκέψεις σχετικά με τον ρατσισμό του κράτους. Αυτές οι σκέψεις αντιτίθενται στην ευρέως διαδεδομένη ερμηνεία κάποιων μέτρων που πήρε πρόσφατα η κυβέρνησή μας από τον νόμο για τις

μαντίλες μέχρι τις απελάσεις των Ρομά. Αυτή η ερμηνεία διακρίνει έναν οπορτουνισμό ο οποίος εκμεταλλεύεται τον ρατσισμό και τη ξενοφοβία προς εκλογικό όφελος. Αυτή η υποτιθέμενη κριτική ενισχύει την υπόθεση ότι ο ρατσισμός είναι ένα λαϊκό πάθος, μια φοβισμένη και παράλογη αντίδραση οπισθοδρομικών στρωμάτων του πληθυσμού που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στον νέο κινούμενο και κοσμοπολίτικο κόσμο. Το κράτος κατηγορείται ότι έχει αποτύχει στο χρέος του δείχνοντας εφησυχασμένο προς αυτά τα στρώματα. Αλλά αυτή η κατηγορία ενισχύει τελικά τη θέση του κράτους παρουσιάζοντάς το να αντιπροσωπεύει τον ορθολογισμό έναντι του λαϊκού παραλογισμού.

Αυτή η ιδέα, υιοθετημένη από την «αριστερή» κριτική είναι ακριβώς η ίδια που η Δεξία έχει χρησιμοποιήσει τις τελευταίες δύο δεκαετίες για να εφαρμόσει πολλούς ρατσιστικούς νόμους και διατάγματα. Όλα αυτά τα μέτρα έχουν παρθεί στο όνομα της ίδιας συλλογιστικής: υπάρχουν προβλήματα εγκληματικότητας και διάφορες φασαρίες από τους μενατάστες και τους χωρίς χαρτιά που μπορεί να προκαλέσουν ρατσισμό αν δεν επιβάλουμε την τάξη. Επομένως, πρέπει να υποτάξουμε αυτή την εγκληματικότητα και τις φασαρίες στην καθολικότητα του Νόμου ώστε να μην δημιουργήθουν αναταραχές με ρατσιστικά κίνητρα.

Αυτό αποτελεί ένα παιχνίδι που παίζεται εξίσου από την Αριστερά και τη Δεξία, ήδη από τους νόμους του Pasqua-Méhaignerie το 1993. Συνίσταται στην αντίταξη της καθολικής λογικής του ορθολογικού κράτους απέναντι στα κοινά λαϊκά πάθη, με σκοπό να δώσει στις ρατσιστικές τακτικές του κράτους μία πιστοποίηση αντι-ρατσισμού. Είναι καιρός να αντιστρέψουμε αυτό το επιχείρημα και να επισημάνουμε τη συνεργασία ανάμεσα στον κρατικό «ορθολογισμό» που επιβάλλει αυτά τα μέτρα και στο βολικό του *άλλο* -το αντίπαλο συμπλήρωμά του- το οποίο παρουσιάζεται ως αντίθεση: το λαϊκό πάθος. Στην πραγματικότητα, δεν είναι η κυβέρνηση που δρα υπό την πίεση του λαϊκού ρατσισμού και ενάντια στα αποκαλούμενα «λαϊκίστικα» πάθη της ακροδεξιάς. Το εθνικό συμφέρον (*raison d' etat*) είναι να διατηρεί αυτό το *άλλο* στο οποίο αναθέτει τη φαντασιακή

διαχείριση αυτού που πραγματικά νομοθετεί.

Έχω προτείνει, εδώ και 15 χρόνια, τον όρο ψυχρός ρατσισμός για να ορίσω αυτή την διαδικασία. Ο ρατσισμός που έχουμε στην σημερινή περίπτωση είναι ένας ψυχρός ρατσισμός, μια διανοητική κατασκευή. Είναι πρωτίστως ένα δημιούργημα του κράτους. Έχουμε συζητήσει εδώ για τις σχέσεις του κράτους Νόμου και του αστυνομικού κράτους. Αλλά είναι η ίδια η φύση του κράτους να είναι ένα αστυνομικό κράτος, ένας θεσμός που καθορίζει και ελέγχει τις ταυτότητες, την εγκατάσταση και τον εκτοπισμό, ένας θεσμός μόνιμου κυνηγητού όσων περισσεύουν από αυτές τις ταυτότητες, το οποίο σημαίνει ότι παλεύει και κατά της υπέρβασης της λογικής των ταυτοτήτων που συγκροτούν τη δράση των πολιτικών υποκείμενων. Αυτή η δουλειά γίνεται ακόμα πιο επίμονα από την παγκόσμια οικονομική τάξη. Τα κράτη είναι όλο και λιγότερο ικανά να ματαιώσουν τις καταστροφικές συνέπειες της ελεύθερης κυκλοφορίας του κεφαλαίου για τις κοινωνίες των οποίων έχουν την ευθύνη. Ακόμη περισσότερο επειδή δεν έχουν και καμία επιθυμία να το κάνουν. Επομένως αναδιπλώνονται σε αυτό που μπορούν, την κυκλοφορία των ανθρώπων. Χρησιμοποιούν ως αντικείμενό τους τον έλεγχο αυτής της άλλης κυκλοφορίας και ως στόχο τους την εθνική ασφάλεια που απειλείται από τους μετανάστες, το οποίο πιο συγκεκριμένα σημαίνει την παραγωγή και τη διαχείριση του αισθήματος ανασφάλειας. Αυτή η δουλειά γίνεται όλο και περισσότερο ο λόγος ύπαρξής τους και το μέσο νομιμοποίησής τους.

Αυτή η χρήση του νόμου εξυπηρετεί δύο βασικές λειτουργίες: μια ιδεολογική που προσφέρει ένα υποκείμενο το οποίο αποτελεί μία συνεχή απειλή για την ασφάλεια και μια πρακτική που συνεχώς αναδιατάσσει τα εσωτερικά και εξωτερικά σύνορα, ώστε να δημιουργεί συνεχώς ασταθείς ταυτότητες, καθιστώντας επίφοβους αυτούς που βρίσκονται εντός να εκπέσουν εκτός.

Η νομοθεσία για την μετανάστευση, αρχικά, σκόπευε στο να δημιουργήσει μια υπο-κατηγορία Γάλλων πολιτών, σπρώχνοντας ανθρώπους που έχουν γεννηθεί σε γαλλικό έδαφος από Γάλλους γονείς να εκπέσουν στην κατηγορία του μετέωρου μετανάστη. Η

νομοθεσία για την παράνομη μετανάστευση σκόπευε να κάνει τους «νόμιμους» μετανάστες να εκπέσουν στην κατηγορία αυτών χωρίς χαρτιά. Είναι η ίδια λογική που έχει επιτρέψει την πρόσφατη χρήση της έννοιας «Γάλλος ξένης προέλευσης». Και είναι αυτή η λογική που στοχεύει τώρα στους Ρομά, δημιουργώντας, ενάντια στην αρχή της ελεύθερης μετακίνησης εντός του ευρωπαϊκού εδάφους, μια κατηγορία Ευρωπαίων που δεν είναι πραγματικά Ευρωπαίοι, ακριβώς όπως υπάρχουν Γάλλοι που δεν είναι πραγματικά Γάλλοι. Για να καταφέρει να δημιουργήσει αυτές τις αβέβαιες ταυτότητες το κράτος δεν ντρέπεται για τις αντιφάσεις που προκύπτουν, σαν αυτές που είδαμε με τα μέτρα που αφορούν τους «μετανάστες». Από τη μία, θεσμίζει νόμους υπέρ των διακρίσεων και μορφές στιγματισμού που βασίζονται στην ιδέα της καθολικότητας του πολίτη και της ισότητας απέναντι στον νόμο. Έτσι τιμωρούνται και/ή στιγματίζονται αυτοί των οποίων οι πρακτικές αντιτίθονται σε αυτή την ισότητα και την καθολικότητα του πολίτη. Αλλά από την άλλη, δημιουργεί εντός αυτής της ιδιότητας του πολίτη διακρίσεις για όλους, όπως αυτή που ξεχωρίζει τους Γάλλους «ξένης προέλευσης». Οπότε, από τη μια όλοι οι Γάλλοι είναι ίδιοι και προσεκτικοί σε όσους δεν είναι, από την άλλη δεν είναι όλοι ίδιοι και προσοχή σε όσους το ξεχνούν!

> *Ο σύγχρονος, λοιπόν, ρατσισμός είναι προτίστως μία λογική του κράτους και όχι ένα λαϊκό πάθος.*

Και αυτή η κρατική λογική υποστηρίζεται κυρίως όχι από, ποιος ξέρει τι, οπισθοδρομικές κοινωνικές ομάδες αλλά από ένα μεγάλο μέρος της ελίτ της διανόησης. Οι τελευταίες ρατσιστικές καμπάνιες δεν ήταν καθόλου δάχτυλος της λεγόμενης «λαϊκίστικης» ακροδεξιάς. Καθοδηγήθηκαν από μια διανόηση η οποία ισχυρίζεται ότι είναι αριστερή, δημοκρατική και κοσμική. Οι διακρίσεις δεν βασίζονται πλέον σε θέσεις περί ανώτερων και κατώτερων φυλών. Επιχειρηματολογεί στο όνομα της πάλης ενάντια στον «κοινοτισμό», για την καθολικότητα του νόμου, την ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στον νόμο και την ισότητα των φύλων. Κι εδώ ακόμη δεν φαίνεται να ντρέπεται για τις τόσες πολλές

αντιφάσεις· αυτά τα επιχειρήματα χρησιμοποιούνται από ανθρώπους οι οποίοι λίγο έχουν να κάνουν με ισότητα και φεμινισμό.

Στην πραγματικότητα, αυτή η επιχειρηματολογία έχει σκοπό να δημιουργήσει πάνω από όλα ένα αμάλγαμα απαραίτητο για να ταυτοποιηθεί το ανεπιθύμητο: δηλαδή το αμάλγαμα του ξένου, του μετανάστη, του οπισθοδρομικού, του ισλαμιστή, του σοβινιστή και του τρομοκράτη. Η επίκληση στην καθολικότητα λειτουργεί στην πραγματικότητα προς όφελος του αντίθετου: στην εγκαθίδρυση της ισχύς του κράτους διακρίσεων, το οποίο αποφασίζει ποιος ανήκει και ποιος δεν ανήκει στην τάξη αυτών που έχουν το δικαίωμα να βρίσκονται εδώ· στη δύναμη, εν ολίγοις, να χορηγεί και να αφαιρεί ταυτότητες.

Αυτή η δύναμη έχει το επακόλουθό της: την ισχύ να εξαναγκάζει τα άτομα να είναι αναγνωρίσιμα ανά πάσα στιγμή, να βρίσκονται εντός ενός πανοπτικού ορατού από το κράτος. Αξίζει, από αυτή την οπτική, να επαναθεωρήσουμε τη λύση που βρήκε η κυβέρνηση στο δικαστικό ζήτημα που προέκυψε από την κατάργηση της μαντίλας. Ήταν, όπως είδαμε, δύσκολο να κάνουν έναν νόμο που στοχεύει συγκεκριμένα σε μερικές εκατοντάδες άτομα μιας συγκεκριμένης θρησκείας. Και έτσι η κυβέρνηση βρήκε τη λύση: ένα νόμο που απαγορεύει γενικά την κάλυψη των χαρακτηριστικων του προσώπου σε δημόσιο χώρο, ένα νόμο που στοχεύει την ίδια στιγμή σε μια γυναίκα που φοράει μαντίλα και σε έναν διαδηλωτή που φοράει μάσκα ή φουλάρι. Το φουλάρι καθίσταται έτσι το κοινό σύμβολο του οπισθοφρομικού μουσουλμάνου και του ταραχοποιού τρομοκράτη. Αυτή εδώ η λύση, που υιοθετήθηκε όπως πολλά μέτρα για την μετανάστευση με την καλοπροαίρετη αποχή της «Αριστεράς», είναι μια συνταγή της «δημοκρατικής» σκέψης. Ας θυμηθούμε τους οργισμένους λίβελλους του Νοέμβρη του 2005 ενάντια στους νέους με τις μάσκες και τις κουκούλες που εφορμούσαν κάθε βράδυ. Ας θυμηθούμε επίσης πώς ξεκίνησε η υπόθεση Redeker, του καθηγητή φιλοσοφίας που απειλήθηκε από έναν ισλαμιστικό «φετφά». Η αφορμή του οργισμένου αντιμουσουλμανικου άρθρου του Robert Redeker ήταν η απαγόρευση

του… στρινγκ στην πλαζ του Παρισιού. Σε αυτή την απαγόρευση που θέσπισε ο δήμος του Παρισιού, διέγνωσε μια συμπάθεια προς τον ισλαμισμό, προς μια θρησκεία της οποίας το δυνητικό μένος και βία ήταν ήδη δηλωμένα από την απαγόρευση του γυμνισμού. Οι ενδιαφέρουσες συζητήσεις πάνω στη δημοκρατική κοσμικότητα και καθολικότητα κατέληξαν στο βολικό αξίωμα του να είμαστε εξ ολοκλήρου ορατοί στον δημόσιο χώρο, είτε αυτός είναι ο δρόμος είτε η παραλία.

Συνοψίζω: πολύ ενέργεια έχει δαπανηθεί κατά μίας συγκεκριμένης μορφής ρατσισμού -ενσωματωμένης στο Εθνικό Μέτωπο- και μια συγκεκριμένης αντίληψης περί ρατσισμού ως έκφρασης κάποιων «τιποτένιων λευκών» που αντιπροσωπεύουν τα οπισθοδρομικά στρώματα της κοινωνίας. Ένα μεγάλο κομμάτι αυτής της ενέργειας χρησιμοποιήθηκε για να θεσπίσει τη νομιμοποίηση μιας καινούριας μορφής ρατσισμού: τον ρατσισμό του κράτους και τον ρατσισμό της «αριστερής» διανόησης. Ήρθε μάλλον ο καιρός να ανακατευθύνουμε τη σκέψη και τον αγώνα ενάντια σε μία θεωρία και πρακτική του στιγματισμού, της επισφάλειας και του αποκλεισμού που σήμερα συγκροτούν έναν ρατσισμό από τα πάνω: μία λογική του κράτους και ένα πάθος της διανόησης.

Δείτε επίσης: Ο Ζακ Ρανσιέρ στο B-fest 2017 – Πλατφόρμα Δημόσιου Διαλόγου

Το Νερό (πάλι) στο Στόχαστρο

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Έχουμε πια εξοικειωθεί με την πρόβλεψη ότι «ο επόμενος παγκόσμιος πόλεμος θα γίνει για το νερό». Μήπως, εντούτοις, παγκοσμίως βιώνουμε επεισόδια ενός τέτοιου πολέμου, ο οποίος αφορά ένα φυσικό αγαθό με την ιδιαιτερότητα ότι είναι ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ για την ύπαρξη της βιόσφαιρας; Η Ινδή ακτιβίστρια

Βαντάνα Σίβα στο βιβλίο της «Πόλεμοι για το νερό» (εκδ. Εξάρχεια) υποστηρίζει ότι «πολιτικές συγκρούσεις για τους πόρους κρύβονται ή συγκαλύπτονται» (σελ. 28) φέρνοντας ως παράδειγμα τη σύρραξη μεταξύ Παλαιστινίων και Ισραηλινών. Προσθέτει ότι «ο πόλεμος για το νερό είναι παγκόσμιος, με διάφορες κουλτούρες και οικοσυστήματα που μοιράζονται τον κοινό θεσμό του νερού ως οικολογική αναγκαιότητα να εναντιώνονται στην εταιρική κουλτούρα της ιδιωτικοποίησης, της απληστίας και της περίφραξης των κοινών υδατικών πόρων» (σελ. 27).

Πράγματι, απέναντι στους αγώνες των κοινωνιών για την υπεράσπιση του νερού ως δημόσιου κοινωνικού αγαθού βρίσκονται οι πολυεθνικές, τα κράτη, πολυεθνικοί οργανισμοί, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, και τα κερδοσκοπικά κεφάλαια.

Άλλοτε, αυτός ο υπαρκτός πόλεμος περιλαμβάνει πραγματικά πυρά, άλλοτε κρύβεται πίσω από εμπορικές συμφωνίες, κυβερνητικές αποφάσεις, διεθνείς νομοθετήσεις, διαφημιστικές καμπάνιες δισεκατομμυρίων. Τα κέρδη και η ισχύς που σημαίνει ο ορατός ή αόρατος έλεγχος του νερού αποτελούν τον κοινό παρονομαστή όλης της παραπάνω συμμαχίας, ανεξάρτητα από τους μεταξύ τους ανταγωνισμούς. Κράτος και Αγορά συν-αγωνίζονται στο πώς θα απαξιώσουν, εμπορευματοποιήσουν, αφαιρέσουν, περιφράξουν τον κρίσιμο φυσικό πόρο. Από, σε βάρος και στο όνομα της κοινωνίας.

Σε ποιον ανήκει το νερό;

Σε ποιον ανήκει όμως το νερό; Πρώτα από όλα, αποτελεί φυσικό αγαθό το οποίο μπορεί να το διαχειριστεί η κοινωνία κατοχυρώνοντας μια άμεση, ορθολογική, οικολογική διαχείριση. Σύμφωνα με το ρωμαϊκό δίκαιο νερό, γη, αέρας, ήλιος, φωτιά (η ενέργεια με σύγχρονους όρους) είναι κοινά φυσικά αγαθά (φυσικά κοινά), τα οποία ανήκουν σε όλους. Για αυτόν τον λόγο δεν μπορούν να γίνουν αντικείμενα ιδιωτικής και αποκλειστικής ιδιοποίησης από κανέναν. Ανήκουν εξίσου στον άνθρωπο, τα φυτά

και τα ζώα. Αυτή η αντίληψη αποκρυσταλλώθηκε αργότερα και στον ιουστινιάνειο κώδικα όπου διαβάζουμε: «σύμφωνα με τον φυσικό νόμο, ο αέρας, τα νερά που κυλούν, η θάλασσα, άρα και ο αιγιαλός, είναι κοινά σε όλους τους ανθρώπους». Η ανάδυση του καπιταλισμού στο ιστορικό προσκήνιο (17ος αιώνας) έφερε τις πρώτες περιφράξεις των «κοινών αγρών» (μια μορφή εξάρτησης των γεωργών από τον μισθό μέσω της καταστροφής του κοινού αγαθού) για να φτάσουμε στη σημερινή επέκταση της αντίληψης αυτής και στην περίπτωση του νερού, το οποίο, εκτός από τα ως τώρα δεινά του κρατικισμού, έχει πλέον να αντιμετωπίσει τα δεινά της ιδιωτικοποίησης. Μέσω της ιδεολογίας της «ανάπτυξης», το εφιαλτικό όραμα που μοιράζονται εξίσου Αριστερά και Δεξιά, το νερό σταδιακά μετατρέπεται σε πλήρες εμπόρευμα από κοινωνικό αγαθό, από αγαθό που μπορεί να το διαχειριστεί η κοινωνία με οικολογικό πρόσημο, μέσω θεσμών άμεσης συμμετοχής.

Εάν λ.χ. από τη δεκαετία του ΄60 και νωρίτερα το νερό ενός ποταμού ή μιας λίμνης αντιμετωπίζεται κυρίως ως συντελεστής παραγωγής είτε στη χημική γεωργία είτε στην βιομηχανία, με τις αντίστοιχες επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, από τη δεκαετία του ’80, εποχή της παγκόσμιας αντεπίθεσης του νεοφιλελευθερισμού (θάτσερ, Ρέιγκαν), εντείνεται η τάση ιδιωτικοποίησης μέσω εταιρειών που πλέον εμφιαλώνουν το πόσιμο νερό, αντλώντας ποσότητες χωρίς ουσιαστικό έλεγχο και σε εξευτελιστικές τιμές, όπως συμβαίνει έως σήμερα στην Ελλάδα, με την περιφέρεια Ηπείρου να έχει το θλιβερό προνόμιο να φιλοξενεί τους δύο μεγαλύτερους εγχώριους «βαρώνους του νερού». Στο πλαίσιο αυτό, μέχρι τα τέλη του 2000, τουλάχιστον 93 κράτη προστέθηκαν στον κατάλογο όσων είχαν ιδιωτικοποιήσει εν μέρει ή συνολικά τα δίκτυα νερού. Πέντε εταιρείες (κατά των πρότυπα των μεγάλων αδελφών του πετρελαίου) κυριαρχούν στην παγκόσμια αγορά «υπηρεσιών νερού»: οι γαλλικές Suez, Viventi και Saur, η αγγλογερμανική RWE-Thames και η αμερικανική Bechtel. Αυτή η παγκόσμια τάση περίφραξης του νερού, η μετατροπή του σε προϊόν προς εμπορία, συμβαδίζει με την απαξίωση των δημοσίων δικτύων (εμφιαλωμένο αντί νερό βρύσης), την ιδιωτικοποίηση των πηγών, την ένταξη του νερού στο κυρίαρχο καταναλωτικό πρότυπο της

ποικιλίας και του «ιδιαίτερου», λες και πρόκειται για κρασί, μπύρα ή σοκολάτα.

Κρατικοί σχεδιασμοί υπέρ εταιρειών

Ας προσέξουμε το εξής: έως τα τέλη της δεκαετίας του ’90 στην περίπτωση των υδροηλεκτρικών φραγμάτων σε Αχελώο, Άραχθο, Αώο, Αλιάκμονα, η κρατική ΔΕΗ είναι εκείνη που σχεδιάζει. Το νέο πλαίσιο που φέρνει η έναρξη της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας, κατ’ απαίτηση της ΕΕ (με την προοπτική από τον Ιούλη του 2007 να ανοίξει η αγορά για όλους τους καταναλωτές-δηλαδή και την οικιακή κατανάλωση), σε συνδυασμό με μια προβλεπόμενη πτώση κερδοφορίας του κατασκευαστικού τομέα, μετά τους Ολυμπιακούς του 2004, ισχυροποιούν αυτό που αποκαλούμε ενεργειακό-κατασκευαστικό λόμπι το οποίο ενδιαφέρεται ιδιαιτέρως για φαραωνικά έργα παραγωγής ενέργειας. Έργα τα οποία έχουν σχεδιαστεί από το κράτος για να υπηρετήσουν το μοντέλο της απεριόριστης μεγέθυνσης, το μοντέλο της αφθονης ενέργειας, χωρίς να τίθεται το ερώτημα «ενέργεια από τι και για ποιον», το οποίο αναδύθηκε στο δημόσιο λόγο από το πανελλαδικό κίνημα πολιτών κατά των εργοστασίων λιθάνθρακα, τις τοπικές πρωτοβουλίες αντίστασης στις ανεμογεννήτριες-εξυπηρέτησης του ενεργοβόρου κέντρου.

Το αντίτιμο για την καταστροφή ορεινών οικοσυστημάτων, όπως αυτών της Πίνδου, είναι τα χιλιάδες ευρώ στο ασταθές χρηματιστήριο της ενέργειας. Αυτή η επιμονή στη λογική των μεγάλων έργων συνδυάζεται με τις κατά καιρούς βόμβες κρότου των εκπροσώπων του πολιτικού συστήματος – την ισχυρή Ελλάδα του Σημίτη, την «»πράσινη ανάπτυξη» του Γιώργου Παπανδρέου, το λογικοφανές επιχείρημα του Γιώργου Σουφλιά ότι το νερό του Αχελώου χύνεται ανεκμετάλλευτο στη θάλασσα, το σαξές στόρυ. Στόχος η εξασθένηση των κοινωνικών αντιστάσεων από οικονομικούς δολοφόνους με αριστερό ή δεξιό προσωπείο με τη μέθοδο του φαστ τρακ. Εσχάτως, η γενικόλογη ρητορική του save the planet συνάντησε την αριστερή λατρεία της«ανάπτυξης» , τελευταίο σόου της οποίας ήταν ο καγκελάρης που χόρεψαν ο Αλ. Τσίπρας και η Όλγα Γεροβασίλη, τον Δεκαπενταύγουστο, στο

Αθαμάνιο των Τζουμέρκων. Περιχαρής η τότε κυβερνητική εκπρόσωπος ανακοίνωσε την απεμπλοκή των έργων κεφαλής του Αχελώου μέσω της λειτουργίας του φράγματος Μεσοχώρας. Το έργο από τη μία έμβλημα του πολιτικού αμοραλισμού των κομμάτων, από την άλλη διαχρονικό σημείο συνάντησης των κινημάτων ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των υδάτινων πόρων, όλων όσοι αγωνίζονται για την αξιοπρέπεια της ορεινής Ελλάδας, για μια αντιστροφή προοπτικής για ανήκουμε εμείς στη φύση και όχι αυτή σε εμάς.

Η έμφαση που δίνουμε στην προστασία των ορεινών οικοσυστημάτων σχετίζεται με την οικολογική τους αξία: βουνά, κορυφές, δάση αποτελούν κομβικά σημεία για τον υδρολογικό κύκλο κατακρατώντας ποσότητες νερού και αποτρέποντας τις πλημμύρες. Οι Κινέζοι, το 1000 π.Χ. έλεγαν ότι «όποιος κυβερνά τα βουνά κυβερνά και τα ποτάμια», ενώ «τα πράσινα βουνά δίνουν συνεχή και καθαρά νερά».

Τοπικά παραδείγματα

Στο ίδιο μοτίβο με τον Αχελώο σχεδιάστηκαν το μεγάλο υδροηλεκτρικό έργο στον Άγιο Νικόλαο του Αράχθου, το οποίο ακύρωσε το κίνημα πολιτών, η εκτροπή των νερών του Αώου από τη Βωβούσα, στην καρδιά του εθνικού πάρκου της βόρειας Πίνδου προς την λίμνη Παμβώτιδα. Ενώ αντίστοιχες μεταφορές νερού – πόσιμου αυτή τη φορά – σχεδιάζονται από τον αμάραντο της Κόνιτσας προς τα Γιάννενα ή από την Υλίκη είτε προς τον Ασωπό είτε προς την Εύβοια, ώστε να αντιμετωπιστεί η ρύπανση των υπόγειων νερών στη Μεσσαπία από το εξασθενές χρώμιο για την οποία ενοχοποιείται η εξορυκτική δραστηριότητα της ΛΑΡΚΟ. Η εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική αποτελεί τον υπ΄ αριθμόν ένα κίνδυνο για τα νερά της περιοχής, ενώ αντίστοιχες επιπτώσεις στο οικοσύστημα θα προκαλέσει τυχόν εξόρυξη πετρελαίου στην Ήπειρο. Να προσθέσουμε τις πιέσεις που θα δεχθεί το νερό σε περίπτωση που προχωρήσουν οι σχεδιασμοί για γήπεδα γκολφ σε άνυδρες περιοχές όπως η Κρήτη, την αρπαγή του νερού από τον μεγαλοεφοπλιστή Κωνσταντακόπουλο στην Πύλο (Costa Navarino), τη μάχη των κατοίκων του Πηλίου ώστε να μην αρπάξει ο δήμος Βόλου το νερό τους, μέσω της υπερχλωρίωσης.

Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει στη σχέση νερού και γεωργίας. Η γεωργία καταναλώνει το μεγαλύτερο μέρος των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων στον πλανήτη (το πόσιμο νερό στον πλανήτη είναι μόλις 3 % του συνολικού).

Όπως επισημαίνει ο βιοκαλλιεργητής Αποστόλης Σέληνας, το νερό (ο τρόπος χρήσης του, η ποιότητά του, η ποσότητά του, ο κύκλος του μέσα στη φύση) είναι ο αυτόπτης μάρτυρας της καπιταλιστικής ανάπτυξης (το ίδιο μοντέλο χρησιμοποιούσε και το σοβιετικό μοντέλο).

Υπερταμείο και CETA, νέες απειλές

Η ένταξη της ΕΥΔΑΠ και της ΕΥΑΘ στο υπερταμείο (Ελληνική Εταιρία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε.) δημιουργεί νέα δεδομένα. Το κυβερνητικό επιχείρημα, το οποίο συνοδεύτηκε από τον πολιτικό κρετινισμό του κ. Τσακαλώτου «πως όσο είμαστε εμείς στην κυβέρνηση δεν πρόκειται να πωληθεί το νερό», δεν ευσταθεί. Μπορεί το νερό να μην εκποιείται, ωστόσο, η συνέργεια με τον ιδιωτικό τομέα αποτελεί μια μορφή έμμεσης ιδιωτικοποίησης, μέσω της λογικής ΣΔΙΤ (Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα). Το υπερταμείο ελέγχεται αποκλειστικά από τους διεθνείς τοκογλύφους, ενώ η πρόσβαση που αποκτά ένας ιδιώτης μέσω ΣΔΙΤ στη διαχείριση ή στη διοίκηση, στην ουσία σημαίνει ότι απεμπολείται κάθε δυνατότητα σχεδιασμού με κοινωνικό έλεγχο, σχεδιασμού που να ξεκινά από την αντίληψη ότι κανείς δεν πρέπει να στερείται την πρόσβαση στο νερό επειδή λ.χ. δεν έχει να πληρώσει. Στόχος τους είναι, όπως στην περίπτωση της πώλησης του 17% του ΑΔΜΗΕ-ΔΕΗ, να εκχωρήσουν τους καταναλωτές – πελάτες, όλους εμάς, στα χέρια των πολυεθνικών, οι οποίες μετατρέπονται σε ιδιοκτήτες του κοινού αγαθού. Όπου ιδιωτικοποιήθηκε το νερό στην Ευρώπη, η ποιότητα κατρακύλησε, η ποσότητα περιορίστηκε, η τιμή εκτινάχτηκε και οι κοινωνίες προσπαθούν να βρουν τρόπο να επαναφέρουν τις εταιρίες αυτές υπό δημόσιο ή αυτοδιοικητικό έλεγχο.

Πριν την ένταξη στο υπερταμείο, το ΥΠΕΚΑ έθεσε σε διαβούλευση υπουργική απόφαση περί κοστολόγησης / τιμολόγησης των

«υπηρεσιών ύδατος». Συνοπτικά, με την απόφαση αυτή: οι καταναλωτές καλούνται να ξαναπληρώσουν για έργα υποδομών τα οποία ήδη μέσα από την φορολογία έχουν ήδη πληρώσει, ενώ καλούνται να πληρώσουν τα κέρδη των υπεργολάβων που λυμαίνονται τις υπηρεσίες αφού μες το λειτουργικό κόστος συνυπολογίζεται και το «κόστος σύναψης συμβάσεων παροχής υπηρεσιών με τρίτους».

Ανυπολόγιστες συνέπειες μπορεί να έχει για το νερό η εφαρμογή της συνθήκης CETA – Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου μεταξύ ΕΕ και Καναδά (CETA), παρότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει τονίσει ότι το νερό θα εξαιρεθεί από την συνθήκη. Η οργάνωση Food & Water Europe σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κίνημα για το νερό (European Water Movement) δημοσίευσε πριν λίγο καιρό έναν σύντομο οδηγό. Στη συνθήκη περιλαμβάνεται διάταξη, γραμμένη σε ακραιφνώς νομική γλώσσα, σύμφωνα προς την οποία: «… το νερό, στην φυσική του κατάσταση … δεν είναι προϊόν ούτε εμπόρευμα … Κατά συνέπεια τα κεφάλαια [της Συνθήκης] που διέπουν το νερό σ’ αυτήν την κατάσταση είναι τα 22 (Εμπόριο και Αειφόρος Ανάπτυξη) και 24 (Εμπόριο και περιβάλλον)». Το θέμα είναι πως όλες σχεδόν οι χρήσεις του νερού (ύδρευση, αποχέτευση, άρδευση) αφορούν σ’ αυτό εξηγμένο από την φυσική του θέση, πράγμα που εύκολα μπορεί να οδηγήσει στην θεώρησή του ως προϊόντος το οποίο, ως εμπορεύσιμο, υπάγεται σαφώς στις διατάξεις της CETA.

Προτάσεις

Όπως αναφέραμε στην αρχή, το νερό είναι κοινό αγαθό, δεν είναι ιδιοκτησία κανενός. Είναι πρώτιστη κοινωνική, δημοκρατική και φυσική αναγκαιότητα. Μία χρήσιμη έννοια για προσεγγίσουμε την κοινωνική διαχείριση του νερού είναι η έννοια της επικαρπίας. Σε πολλές πρωτόγονες κοινότητες η επικαρπία και όχι η ιδιοκτησία προσανατόλιζαν τα ατομα στη διαθεσιμότητα των εργαλείων και των πλουτοπαραγωγικών πόρων, μας πληροφορεί ο θεμελιωτής της ριζοσπαστικής κοινωνικής οικολογίας, Μάρεϋ Μπούκτσιν (Murray Bookchin) με την Σίβα να προσθέτει ότι το νερό μπορεί να χρησιμοποιηθεί, αλλά όχι να γίνει κτήμα. Στο

πώς θα χρησιμοποιηθεί λόγο έχει μόνον η κοινωνία μέσα από ελεύθερες αμεσοδημοκρατικές συνελεύσεις πολιτών, στο χωριό, την περιφέρεια, την γειτονιά, την πόλη, όχι οι εξουσιαστικές ελίτ της διαπλοκής του κράτους και του κεφαλαίου. **Ιδιωτικοποίηση του νερού σημαίνει και ιδιωτικοποίηση της σφαίρας λήψης αποφάσεων, σε ένα κλειστό κλαμπ «ειδικών» της κερδώας αγοράς.**

– Επαναφορά των υδάτων στη φυσική τους κατάσταση (το δίκαιο του νερού) με προστασία του υδρολογικού κύκλου. Είναι υπόθεση όλων, για αυτό και χρειάζεται άπλωμα του αγώνα, των δραστηριοτήτων και των προτάσεών μας σε όλη την κοινωνία.

– Ακύρωση όλων των σχεδίων μεταφοράς νερού είτε πόσιμου είτε επιφανειακού.

– Έλεγχος των βιομηχανικών γεωτρήσεων.

– Σε πρώτη φαση γενναία φορολόγηση των εταιρειών εμφιάλωσης νερού.

– Προσωπική αντίσταση στην κουλτούρα του εμφιαλωμένου που προκαλεί ρύπανση μέσω της πλαστικής συσκευασίας και βήματα αποκατάστασης της ποιότητας του νερού της βρύσης.

– Αποχαρακτηρισμός περιοχών από μεταλλευτικές ζώνες.

– Πολιτικές μείωσης της υπερκατανάλωσης σε πόλη, βιομηχανία, εντατική γεωργία με αλλαγή των υδροβόρων καλλιεργειών και υιοθέτηση μεθόδων όπως η σταγδην ύδρευση.

– Ενίσχυση του ρόλου του ΙΓΜΕ με κοινωνική συμμετοχή.

– Όχι άλλο γκαζόν στις πόλεις.

– Μικρά υδροηλεκτρικά – επαναφορά του ορίου των 5 MW. Στη χώρα μας ήταν αρχικά 5 MW, έγινε αργότερα 10 MW και σήμερα είναι 15 MW, πολύ μεγαλύτερο από ό,τι ισχύει στην ΕΕ. Κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών που εκμεταλλεύονται τη φυσική ροή του νερού.

– Μετασχηματισμός των ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ, ΔΕΥΑ σε κοινωνικούς συνεταιρισμούς νερού με συλλογική διαχείριση μέσω κοινωνικού ελέγχου με δημοκρατική λειτουργία και σε μη κερδοσκοπική βάση.

– Καμία διανομή μερισμάτων στους μετόχους ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ, αλλά επανεπένδυση των πλεονασμάτων για την αποκατάσταση των δικτύων διανομής και των υποδομών με χρηματοδότηση περιβαλλοντικών έργων για αποκατάσταση οικοσυστημάτων και έργων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

– Αποφασιστικό όργανο οι κατά τόπους δημοτικές – περιφερειακές γενικές συνελεύσεις εργαζομένων και πολιτών (π.χ. κληρωτοί πολίτες μέσω κληρωτίδας).

Πηγές:
Πανελλαδική Κίνηση Ενάντια στην Εκτροπή του Αχελώου: aheloos.blogspot.com
Πρωτοβουλία για τη μη ιδιωτικοποίηση του νερού στην Ελλάδα: www.savegreekwater.org
Κίνηση Κατοίκων Πηλίου και Βόλου για το Νερό: watervolo.blogspot.com

---

Ο Δεκέμβρης του 2008 και η Αναζήτηση Νοήματος

Νίκος Κατσιαούνης

Η εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 αποτέλεσε μια ιστορική θραύση που ράγισε τη βιτρίνα του κυρίαρχου μοντέλου και θρυμμάτισε τη σιωπή μιας κανονικότητας που έτεινε στα όριά της. Έρχεται σε μια στιγμή που μια επαναληπτική τροπικότητα και μια προβλεψιμότητα αποτελούσαν τα κυρίαρχα στοιχεία ενός συστήματος στο οποίο κεντρική φαντασιακή σημασία αποτελούσε η

ενσωμάτωση στις δομές και η ένταξη στο κοινωνικοπολιτικό και οικονομικό σύστημα του αποκαλούμενου τότε δημοκρατικού εξισωτισμού. Για τον δυτικό κόσμο αποτέλεσε την πρώτη εξέγερση του τέλους των καπιταλιστικών υποσχέσεων για ευημερία, ανάπτυξη, ασφάλεια και δικαίωμα στην κατανάλωση. Οι βροντές από την καταιγίδα της επερχόμενης κρίσης άρχισαν να κάνουν έκδηλα τα σημάδια της διάλυσης των όποιων συναινέσεων και των κοινωνικών συμβολαίων που έγιναν κουρελόχαρτα ώστε το κυρίαρχο σύστημα να καταφέρει να σώσει το τομάρι του εις βάρος της κοινωνίας. Εξάλλου, δεν είναι τυχαία η έντονη ανησυχία των Ευρωπαίων ηγετών που θορυβήθηκαν έντονα από την εξέγερση του 2008.

Ο Δεκέμβρης αποτέλεσε μια εξέγερση που θα λέγαμε ότι, κατά μία έννοια, διεμβόλισε το σύνολο του κοινωνικού ιστού. Ακόμη και από τους μη συμμετέχοντες στις κινητοποιήσεις, ένα μεγάλο μέρος συναινούσε σιωπηλά και στήριζε έστω και εξ αποστάσεως αυτά που συνέβαιναν ή τουλάχιστον δεν τα καταδίκαζε με ευκολία.

Η εκπυρσοκρότηση του όπλου που δολοφόνησε τον νεαρό Αλέξανδρο Γρηγορόπουλο ακούστηκε σε όλους τους καταπιεσμένους και η σφαίρα καρφώθηκε στην καρδιά μιας γενιάς. Η συνεχώς και αυξανόμενη στρατικοποίηση των δυτικών κοινωνιών, που βασιζόταν στο τότε κυρίαρχο δόγμα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, μέσα από πλήθη παραδειγμάτων σκιαγραφούσε εκ νέου το δόγμα της ζωής που είναι άξια να βιωθεί και ο φονεύσιμος άνθρωπος πλέον, καθισμένος στις στάχτες του διαφωτιστικού παραδείγματος, έτεινε να καταστεί μια νέα συνθήκη στις δυτικές μητροπόλεις (ο τότε υπουργός Δημοσίας τάξεως στην Ελλάδα ήταν ο στρατηγός Χηνοφώτης). Τα παραπάνω μαζί με μια ευρύτερη έλλειψη νοήματος και την κυριαρχία μιας ασημαντότητας που έτρωγε τις σάρκες των ατόμων και της κοινωνίας βυθίζοντάς τα σε όλο και μεγαλύτερα αδιέξοδα ήταν που έβαλε τη σπίθα για την κοινωνική έκρηξη του 2008.

Ένα κομβικό σημείο που καθόρισε τον χαρακτήρα της εξέγερσης ήταν ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας του δημοσίου χώρου, μια

έννοια η οποία τα τελευταία χρόνια επανέρχεται με όλο και περισσότερη ένταση στο προσκήνιο τόσο του κοινωνικού πεδίου όσο και της στρατηγικής των κινημάτων για απελευθέρωση από τους εξουσιαστικούς μηχανισμούς κράτους και αγοράς. Από το βράδυ του Σαββάτου, δηλαδή την ημέρα της δολοφονίας, ένα πλήθος κόσμου καταλαμβάνει δημόσια κτίρια τα οποία τα μετατρέπει σε κέντρα αγώνα, κέντρα διαβούλευσης και οσμώσεων από τα οποία παράγονταν τα πολιτικά σημαινόμενα και οι δράσεις των εξεγερμένων. Αυτή η απελευθέρωση και η επανεδιεκδίκηση των χώρων έκανε τους εξεγερμένους να επαναορίσουν το δημόσιο μακριά από τον κρατικό ή τον αγοραίο χαρακτήρα του, δηλαδή ως έναν χώρο δημόσιο, ελεύθερο και κοινωνικό. Χωρίς να πέσουμε στις παγίδες της ταυτολογίας, νομίζω ότι η ένταση αυτής της διεκδίκησης είναι που θα δώσει καρπούς στις μεγάλες κινητοποίησεις του κινήματος των πλατειών δύο χρόνια μετά, τις οποίες ως χώρο κοινωνικό και χώρο διαβούλευσης θα τον υπεράσπιζε ένα μεγάλο μέρος των κινητοποιούμενων απέναντι στην κρατική βαρβαρότητα.

Η αυτοοργάνωση και η αυτοδιαχείριση αποτέλεσαν τα κύρια μοτίβα οργάνωσης των εξεγερμένων. Κανείς δεν μπορούσε να ελέγξει ή να καθοδηγήσει το πλήθος στους δρόμους, κι όποιος το επιχείρησε έφαγε τα μούτρα του. Ο Δεκέμβρης βάζει ταφόπλακα στις παραδοσιακές αντιλήψεις των οργανωμένων κομματιών του κινήματος απελευθερώνοντας μια δυναμική που ήταν δύσκολο να χωρέσει στις έως τότε αντιλήψεις. Κανείς δεν μπόρεσε να ενσωματώσει αυτή τη διάχυτη οργή, η οποία παρέμεινε μέχρι τέλους στο πλαίσιο του αυθόρμητου. Ο Δεκέμβρης έδειξε ότι οι εξεγέρσεις του παρόντος, κι όχι του μέλλοντος, όπως πολλοί βιάστηκαν να τον μετονομάσουν, δεν μπορούν να χωρέσουν στα ιδεολογικά σχήματα των παραδοσιακών επαναστατικών δυνάμεων. Όσοι περίμεναν την εργατική τάξη και τα σωματεία με τις φόρμες της δουλειάς να κατέβουν και να στήσουν τα νέα Σοβιέτ, όσοι περίμεναν την ενσωμάτωση και την εκλογική αποτύπωση αυτής της οργής, όσοι θεώρησαν ότι θα αποτελέσουν τους πρωτοπόρους της βίαιης αντιπαράθεσης με το κράτος έφαγαν τα μούτρα τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι οργανωμένες δυνάμεις δεν συνέβαλαν στην

εξέγερση. Το αντίθετο, μάλιστα. Από τα πρώτα λεπτά κιόλας ενεργοποιήθηκε ένα ήδη υπάρχον και οργανωμένο δίκτυο ανθρώπων και συλλογικοτήτων που κατάφερε να δημιουργήσει τις δομές και τα αντανακλαστικά ώστε ένα μεγάλο μέρος του κόσμου να βγει και να συμμετάσχει στις κινητοποιήσεις.

Όπως όλες οι εξεγέρσεις, έτσι κι ο Δεκέμβρης διεκδίκησε από το κράτος το μονοπώλιο της άσκησης της βίας. Αν θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τον Δεκέμβρη ως μια «αντιεξουσιαστική εξέγερση», αυτό θα ευσταθούσε στη βάση της γενικευμένης εναντίωσης απέναντι στο κράτος. Η προσωποποίηση αυτής της εναντίωσης γινόταν στο πρόσωπο της αστυνομίας, που εκείνη τη στιγμή εξέφραζε και συμβόλιζε την αυταρχικότητα της κρατικής δομής. Εξάλλου το κεντρικό σύνθημα που ταυτιζόταν με την πλειοψηφία των εξεγερμένων και των δομών που αυτοί δημιούργησαν ήταν η κατάργηση των ΜΑΤ και ο αφοπλισμός της αστυνομίας (όπως βέβαια και να πέσει η κυβέρνηση). Στη βάση αυτή μπορούμε να τολμήσουμε και να ενισχύσουμε τη θέαση του Δεκέμβρη ως μια εξέγερση με αντικρατικά και αντιεξουσιαστικά χαρακτηριστικά. Όμως η «βία» του Δεκέμβρη δεν περιορίστηκε μόνο στις νύχτες και τις ημέρες της φωτιάς, αλλά πήρε και δημιουργικά χαρακτηριστικά συγκροτώντας κινήσεις, ομάδες, κοινότητες ανθρώπων και συλλογικότητες να ξεκινήσουν τη δράση τους με έναυσμα την εξέγερση του Δεκέμβρη. Αυτή η ριζοσπαστικοποίηση θα συνέχιζε τη διαδρομή της στα πλακάκια της πλατείας Συντάγματος δύο χρόνια μετά.

> *Η εξέγερση του Δεκέμβρη διεκδίκησε την ελευθερία και την αξιοπρέπεια. Το καθολικό πένθος του φόνου έλαβε σύντομα χαρακτηριστικά ρήξης με το κυρίαρχο. Ένα νέο «εμείς» δημιουργήθηκε: Το «εμείς» των από τα κάτω. Ένα «εμείς» που δεν μπορούσε να χωρέσει στα μουχλιασμένα εργαλεία των ιδεολογικών και πολιτικών ινστρουκτόρων. Το κοινωνικά αποδεκτό δεν χωρούσε στους εξεγερμένους, οι οποίοι επιδίωξαν να το ξαναορίσουν.*

Οι εξεγέρσεις δεν αποτελούν επαναστάσεις. Δηλαδή, δεν οδηγούν

σε έναν άμεσο και ριζικά νέο κοινωνικό μετασχηματισμό. Αντίθετα οι εξεγέρσεις αν και δεν αλλάζουν βίαια την πραγματικότητα, εντούτοις διαχέουν υπόρρητα στο κοινωνικό φαντασιακό νέες σημασίες και νοήματα τα οποία συνήθως απελευθερώνουν νέες δυναμικές που σταδιακά γίνονται εμφανείς στο κοινωνικοιστορικό πεδίο. Έτσι οι διεργασίες που αναδύθηκαν τον Δεκέμβρη έδωσαν ώθηση σε νέες κινήσεις και σε επόμενους κοινωνικούς αγώνες να επανανοηματοδοτήσουν και να αναστοχαστούν τη σκέψη και τη δράση τους.

Αν και διάγουμε βίο σε ζοφερούς καιρούς, εντούτοις είμαι από αυτούς που υποστηρίζουν ότι η ελληνική κοινωνία βρίσκεται σε μια διαδικασία έντονου αναβρασμού τα τελευταία δέκα χρόνια. Ο Δεκέμβρης έβαλε σίγουρα τη σφραγίδα του και καθόρισε σημαντικά τους τρόπους του αγώνα και του κοινωνικού ανταγωνισμού. Όπως συμβαίνει στις εξεγέρσεις, η βία συνιστά το απαραίτητο στοιχείο που, παραφράζοντας κάπως τον Καμύ, θα λέγαμε ότι ξεπηδά όταν η καταπίεση και η αυταρχικότητα έρχονται στα όριά τους. Εξάλλου οι εξεγερσιακές διαδικασίες βρίσκουν τη συγκόλλησή τους στην κοινωνική βία κι εκεί κάπου νομιμοποιούνται, δημιουργώντας τους δεσμούς αλληλεγγύης που την ανατροφοδοτούν.

Η βία, αν και σε σύγκριση με άλλες εξεγέρσεις ήταν χαμηλής έντασης, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στον Δεκέμβρη. Πολλοί θέλησαν να της δώσουν τα χαρακτηριστικά ενός νέου νομιναλισμού ή μηδενισμού. Ο Νίτσε έγραφε ότι «Ο μηδενισμός είναι ένα σύμπτωμα. Δείχνει πώς οι απόκληροι δεν έχουν πια τίποτα να τους παρηγορεί». Σε έναν κόσμο φανταχτερών εμπορευμάτων όπου οι αποκλεισμένοι δεν έχουν θέση, σε έναν κόσμο που η έκτακτη ανάγκη τείνει να καταστεί ο κανόνας, σε έναν κόσμο όπου το σύστημα αδυνατεί να εγγυηθεί τα θεμέλια εγκυρότητάς του, τότε στις δυνατότητες ανατροπής του το εύτακτο δεν μπορεί να έχει θέση. Γιατί αυτό θα σημαίνει και την ποσοτικοποίηση της εξέγερσης και, κατ’ επέκτασιν, την αναίρεση της δυναμικής της.

Κλείνοντας, θα έλεγα ότι η εξέγερση του 2008 κυρίως έδειξε τη δύναμη των από τα κάτω. Έδειξε ότι όταν υπάρχει βούληση τίποτα

δεν είναι αδύνατο να συμβεί. Επιπλέον, είναι σίγουρο ότι η κάθε λογής εξουσία μετά τον Δεκέμβρη δεν μπορεί να κοιμάται ήσυχη. Το κίνημα των εξεγερμένων θα ήταν δύσκολο να προχωρήσει παραπέρα. Δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει έναν άμεσο μετασχηματισμό. Δεν υπήρχε ούτε η βούληση ούτε το σχέδιο για κάτι τέτοιο. Όμως ανέδειξε τις αδυναμίες του κυρίαρχου συστήματος, έκανε έκδηλη την αδυναμία ενσωμάτωσης και ενίσχυσε τη σημασία για τις δυνατότητες των ρωγμών να λειτουργούν προωθητικά και να απονομιμοποιούν την εξουσία σε κάθε της μορφή. Και αν τότε αυτό ήταν αρκετό ή το όριο της δράσης, σήμερα υπάρχει η ανάγκη για το ξεπέρασμα αυτού και την αναζήτηση ενός νήματος που θα συνδέσει μια πλημμυρίδα εναλλακτικών δομών και κοινοτήτων που εν μέσω κρίσης δημιουργούν, από το μετερίζι τους το καθένα, καινούργιες πραγματικότητες παρά και ενάντια στο υπάρχον.

Αν ο Δεκέμβρης ήταν η ερώτηση, όπως έγραφαν τα συνθήματα στους τοίχους τότε, σήμερα καλούμαστε να βρούμε τις απαντήσεις για να συνθέσουμε έναν καινούργιο κόσμο. Και σε αυτό τον καμβά η εξέγερση του Δεκέμβρη μπορεί να συμπληρώσει τα δικά της χρώματα που θα συμβάλουν στη μετατροπή του από καμβά σε έναν πίνακα μιας πιο ελεύθερης και αυτόνομης κοινωνίας.

Νομοσχέδιο για τη Σεξουαλική Κακοποίηση στη Τουρκία: Να Πάρουμε πίσω τις Κλεμμένες μας Ζωές

Mercan Doğan – Nergis Şen (από *Αναρχικές Γυναίκες Τουρκίας*)
Μετάφραση: Ελιάνα Καναβέλη

Είμαι η γυναίκα που έχει ξυπνήσει από το όνειρο της χιλιάδες χρόνια
Έχω βρει το μονοπάτι μου και ποτέ δεν θα ξαναγυρίσω.
Έχω δει ξυπόλυτα, περιπλανώμενα και άστεγα παιδιά.
Έχω δει νύφες με βαμμένα από χένα χέρια και πένθιμα ρούχα.
Έχω δει γιγαντιαίους τοίχους φυλακών να καταπίνουν την ελευθερία στο αχόρταγο στομάχι τους
Έχω γεννηθεί μέσα από έπη αντίστασης και θάρρους
Έχω μάθει το τραγούδι της ελευθερίας μέχρι την τελευταία αναπνοή, στα κύματα του αίματος και στη νίκη!
Meena Keshwar Kamal

Ζούμε στις περιοχές όπου 482,908 παιδιά παντρεύτηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων 10 ετών. Στα εδάφη όπου 31,337 παιδιά παντρεύτηκαν, μόνο κατά το έτος 2015. Και κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, τουλάχιστον 11,095 παιδικές κακοποιήσεις καταγγέλθηκαν επίσημα, από τις οποίες 1377 ήταν αγόρια και 9718 ήταν κορίτσια. Σκεφτείτε το: Οι κρατικοί αξιωματούχοι αυτών των περιοχών διακηρύττουν ότι οι βιαστές θα αφεθούν ελεύθεροι εάν παντρευτούν τα κορίτσια που έχουν βιάσει.

Παρόλο που το νομοσχέδιο για τη «σεξουαλική κακοποίηση» προετοιμάστηκε από 6 βουλευτές του ΑΚΡ[1] και προτάθηκε στις 17 Νοέμβρη αποσύρθηκε από την επιτροπή στις 22 Νοεμβρίου και αφαιρέθηκε από το σχέδιο νόμου. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε τι σημαίνει για μας τις γυναίκες, αυτή η πρόταση, η οποία αντιμετωπίστηκε από τις διαμαρτυρίες των γυναικών από την ώρα που εμφανίστηκε.

Το σχέδιο νόμου ανοίγει το δρόμο για το γάμο παιδιών με τους βιαστές τους

Το προπαρασκευαστικό νομοσχέδιο μείωνε το κατώτατο όριο ηλικίας για την σεξουαλική συναίνεση από τα 15 έτη στα 12 και στόχευε να θέσει τις βάσεις για: την ατιμωρησία των δραστών σεξουαλικής παρενόχλησης και βιασμού στο παρόν, αλλά και σε μελλοντικές παρόμοιες νομικές υποθέσεις, την απενοχοποίηση σεξουαλικών εγκλημάτων, την αθώωση των δραστών σεξουαλικής

παρενόχλησης και βιασμού στην περίπτωση που παντρευτούν τα παιδιά, τα οποία έχουν εκμεταλλευτεί και την δημιουργία παιδιών-νυφών.

Θα βοηθήσει να δώσουμε ένα χειροπιαστό παράδειγμα για το τι θα συμβεί στην περίπτωση που το νομοσχέδιο περάσει. Ας σκεφτούμε την Ayse, η οποία βιάστηκε στην ηλικία των 11 ετών από 20 άνδρες, το 2009. Μετά την ψήφιση του νομοσχεδίου, εάν κάποιος από αυτούς τους 20 άνδρες παντρευτεί την Ayse, και οι 20 βιαστές θα αθωωθούν. Θα ισχυριστούν ότι οι 19 άνδρες δεν ήταν βιαστές, αλλά βοηθοί και ο βιαστής θα έχει απενοχοποιηθεί με το να παντρευτεί την Ayse. Παρόλο που ο νόμος δεν το θέτει κατηγορηματικά αυτό, δεν είναι δύσκολο να μαντέψουμε τι πρόκειται να συμβεί. Όπως ακριβώς δεν είναι δύσκολο να εξαναγκάσεις ένα κορίτσι 11 ετών να πει ότι «δεν εξαναγκάστηκα, συναίνεσα», ή «οι άλλοι 19 άνδρες βοήθησαν τον έναν άνδρα, μόνο ο ένας άνδρας βίασε»… θα εξαναγκάζονται να «συναινούν» για ό,τι έζησαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

Εξαιτίας του φόβου και της καταπίεσης στην κοινωνία που ζούμε, είναι σπάνιο η σεξουαλική παρενόχληση ή ο βιασμός των γυναικών και των παιδιών να έρθει στη δημοσιότητα, ή να δικαστεί από το άδικο δικαστήριο, το οποίο το κράτος αποκαλεί δικαστικό σύστημα, με εξαίρεση την περίπτωση που η γυναίκα σκοτώνεται ή μένει έγκυος κατά τη διάρκεια του βιασμού. Αυτό συμβαίνει επειδή η κοινωνία πιστεύει ότι ο ένοχος δεν είναι ο βιαστής, αλλά αυτή που έχει βιαστεί. Αυτή η αντίληψη δημιουργήθηκε και προπαγανδίστηκε φυσικά από το κράτος και εφαρμόζεται κάθε μέρα. Αν και τα στατιστικά οργανισμών αναφέρουν ότι τα σεξουαλικά εγκλήματα κατά παιδιών έχουν αυξηθεί 700% τα τελευταία 10 χρόνια, αυτό είναι μόνο η κορυφή του παγόβουνου.

Η γυναίκα που φυλάγεται από την κοινωνία, η οποία την κατηγορεί για ατιμία ή ακόμα και για φόνο θα επιλέξει να παραμείνει σιωπηλή σχετικά με την σεξουαλική παρενόχληση-βιασμό εκτός αν δεν έχει άλλη επιλογή. Η επιλογή φυσικά δεν γίνεται με τη θέλησή της. Και το εν λόγω, προτεινόμενο νομοσχέδιο αποτελεί εκ νέου, φυσικά μέρος της έμφυλης

πολιτικής του κράτους.

Από την αδιαφορία στη σφαγή: Έμφυλες πολιτικές του κράτους

Στην ανθρώπινη ιστορία, ο άνδρας κέρδιζε εξουσία με την μετάβαση σε κοινωνίες που είχαν αρχές και κράτος και κάθε φορά που κέρδιζε εξουσία, την χρησιμοποιούσε πάνω στη γυναίκα. Στις πατριαρχικές κοινωνίες, η γυναίκα ανήκε στην πατριαρχία για αιώνες και καταστέλλεται από την εν λόγω αρχή με τους κοινωνικούς ρόλους που επιβάλλονται πάνω της. Το κράτος δημιούργησε τη βία της (ανδρικής) εξουσίας. Η βία εφαρμόστηκε πάντα στο γυναικείο σώμα. Η πατριαρχία έκανε τις γυναίκες «καταπιεσμένα αντικείμενα» μέσα από την επιβολή σεξιστικών τύπων, τη στρατιωτικοποίηση της ζωής και με τον καπιταλισμό που μετατρέπει την εργασία, το σώμα και την ταυτότητα σε ένα εμπόρευμα προς αγορά ή πώληση.

Καθώς το κράτος έθεσε ως πυρήνα της κοινωνίας την οικογένεια, περιέκλεισε την γυναίκα στην οικογένεια. Το θρησκευτικό δόγμα, οι πολιτισμικές και ηθικές νόρμες, οι κανόνες και οι νόμοι, ήθη και έθιμα κανονικοποίησαν τον σεξισμό, ο οποίος ασκούνταν διαρκώς. Η «ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου», την οποία τώρα συζητάμε πέρα από το βιολογικό φύλο, καθόρισε την εξουσία μεταξύ των φύλων, τοποθέτησε τη γυναίκα στο σπίτι, κυριάρχησε το σώμα της μέσω της σεξουαλικότητας και δημιούργησε κράτη όπου η ανισότητα καλλιεργείται, προστατεύεται και διαρκώς αναπαράγεται.

Καθώς οι γυναίκες εκτίθενται στην εκμετάλλευση μέσα από ποικίλους τρόπους κυριαρχίας σε ένα πατριαρχικό σύστημα, αυτό συνέβαινε πάντα εξαιτίας της ύπαρξης της εξουσίας. Όχι μόνο της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας. Όταν δεν παραβλέπουμε την αναγκαιότητα της καταστροφής της κοινωνικοπολιτισμικής εξουσίας του άνδρα, είναι πιθανό να αξιολογήσουμε αυτό το θέμα συνολικά.

Μολονότι η βία της εξουσίας μερικές φορές εμφανίζεται ως κρατική βία, για μας τις γυναίκες, αυτή η βία προέρχεται

κυρίως από τους άνδρες. Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει το γεγονός ότι η πραγματική πηγή του προβλήματος είναι η «ύπαρξη της εξουσίας». Ο ίδιος τύπος βίας κατευθύνεται από την κοινωνία και σε άλλες ετερότητες. Η εξουσία, επίσης, διαμορφώνει την πολιτική της καταπίεσης μέσω αυτών των ετεροτήτων. Κακοποιούμαστε σεξουαλικά, βιαζόμαστε και αυτοί οι βιασμοί νομιμοποιούνται από το κράτος. Δολοφονούμαστε συστηματικά από τον άνδρα τρομοκράτη, κλεινόμαστε στα σπίτια και στην οικογένεια και υπακούμε στον άνδρα. Με το να ζούμε αυτή τη ζωή πώς θα απελευθερωθούμε από τα κελιά που είμαστε κλεισμένες; Πώς να πάρουμε πίσω τις ζωές μας; Πώς να χειραφετηθούμε από την καταπίεση και τη βία της πατριαρχίας; Πρέπει να σκεφτούμε ξανά τι θέλουμε για τις ζωές μας και για την ελευθερία μας.

Η γυναίκα και ο εγγυητής του παραδοσιακού κράτους σήμερα, ΑΚΡ

Οι έμφυλες πολιτικές του κράτους κινούνται πέρα από την αγνόηση της ταυτότητας και του σώματος των γυναικών και διαμορφώθηκαν από τον στόχο της δημιουργίας της «συντηρητικής κοινωνίας». Η είσοδος του ελέγχου γεννήσεων στην πολιτική ατζέντα λέγοντας ότι «είναι αμαρτία», η απαγόρευση των εκτρώσεων λέγοντας ότι είναι «σφαγή», είναι πολιτικές ελέγχου του πληθυσμού από μόνες τους. Αλλά πέραν τούτου, όλες αυτές οι πολιτικές σχετίζονται με τον στόχο του ΑΚΡ, ο οποίος είναι η δημιουργία και η ανάπτυξη μιας συντηρητικής κοινωνίας.

Το κράτος που ενδιαφέρεται για τη γυναίκα που γεννάει «πολύ» ή για τη γυναίκα που είναι αναγκασμένη από την απαγόρευση των εκτρώσεων να γεννήσει αν και έμεινε έγκυος από βιασμό, από τη μια πλευρά διατηρεί την «υποταγμένη» ταυτότητα της γυναίκας και από την άλλη πλευρά διατηρεί την εξουσία του άνδρα, μέσα από τις πολιτικές ελέγχου του πληθυσμού και του σώματος εναντίον των γυναικών. Αυτός ο στόχος υποστηρίζεται όχι μόνο από τους νόμους, αλλά επίσης και από τον καθημερινό λόγο των κρατικών αξιωματούχων, ειδικών κύκλων του ΑΚΡ, τα κυρίαρχα ΜΜΕ και μέσω πολλών άλλων καναλιών.

Στις 18 Νοεμβρίου, ο υπουργός Δικαιοσύνης Bekir Bozdag στη

δήλωσή του για το νομοσχέδιο για τον βιασμό είπε: «Το νομοσχέδιο σκοπεύει μόνο στην εξάλειψη της θυματοποίησης των γυναικών εκτός, των ανδρών εντός (φυλακή), των παιδιών που γεννιούνται από αυτούς τους γάμους και των οικογενειών τους». Αγνόησε εντελώς τη γυναίκα και ευλόγησε την οικογένεια μέσω ενός γάμου, ο οποίος ήταν αποτέλεσμα βιασμού.

Αυτή η επίθεση εισβάλλει σε όλη τη σφαίρα της γυναικείας ζωής. Οι κρατικοί αξιωματούχοι χρησιμοποιούν την εξουσία για να καθορίσουν οτιδήποτε σχετίζεται με τη γυναίκα, από την εξωτερική εμφάνιση ως τη συμπεριφορά. Για παράδειγμα στις 24 Ιουλίου, τα λόγια του τότε Αντιπροέδρου Bulent Arinc «οι γυναίκες δεν πρέπει να γελάνε δυνατά στον δρόμο. Η γυναίκα που γελάει είναι ανήθικη», καθορίζουν το πώς πρέπει να γελάμε. Από την άλλη πλευρά κλείνει το μάτι στους άνδρες υπόρρητα, νομιμοποιώντας οτιδήποτε συμβεί σε μια γυναίκα που στερείται ηθικής. Τον Δεκέμβρη του ίδιου έτους, ο Πρωθυπουργός Recep Tayyip Erdogan με τη δική του δήλωση ότι «ο έλεγχος γεννήσεων είναι προδοσία» ισχυρίστηκε ότι οι μέθοδοι ελέγχου των γεννήσεων διακινήθηκαν από εχθρούς που επιδιώκουν να στεγνώσει το τουρκικό αίμα και οι γυναίκες που χρησιμοποιούν μεθόδους αντισύλληψης είναι προδότριες.

Ακόμα θυμόμαστε τη δήλωση του Erdogan στις 28 Δεκεμβρίου του 2011, μετά τη σφαγή του Roboski, η οποία πραγματοποιήθηκε ενόσω ο νόμος για την απαγόρευση εκτρώσεων βρισκόταν στην πολιτική ατζέντα σε εκείνες τις περιοχές, λέγοντας ότι η έκτρωση είναι μια Uludere[2].

Τον Μάη του 2012, αναφορικά με το ζήτημα της εγκυμοσύνης μετά από βιασμό ο υπουργός υγείας Recep Akdag είχε δηλώσει: «εάν κάτι κακό συμβεί σε αυτή, πρέπει να γεννήσει. Το κράτος θα το φροντίσει (το μωρό)». Επίσης, ο δήμαρχος της Άγκυρας Melih Gokcek δήλωσε σχετικά με τις γυναίκες που αναζητούν να κάνουν έκτρωση μετά από βιασμό, «Το παιδί δεν έχει καμιά ενοχή, αφήστε τη μητέρα να πεθάνει».

Αυτές οι μισογύνικες δηλώσεις, που μερικές φορές αγνοούν τη ζωή των γυναικών και μερικές φορές τις στοχοποιούν απευθείας είναι αμέτρητες. Και το θέμα φυσικά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτές. Εκτός από το αφήγημα περί της εξουσίας του άνδρα, είναι οι καθυστερημένες ποινές σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης γυναικών, οι καθυστερημένες καταδίκες σε υποθέσεις βιασμών, ποινές φυλάκισης που τρέπονται σε ποινές προστίμων, άνδρες δολοφόνοι λαμβάνουν μειωμένη ποινή λόγω άδικης πρόκλησης και καλής συμπεριφοράς κατά τη διάρκεια της υπόθεσης. Αυτή είναι η αδικία που ήδη ζούμε. Και το θέμα δεν περιορίζεται μόνο στην περίοδο διακυβέρνησης του AKP. Ο λόγος και οι νόμοι όλων των εξουσιαστικών αρχών βρίσκονται στην ίδια γραμμή πλεύσης. Όπως προαναφέραμε, το θέμα δεν ήταν αυτή ή άλλη εξουσία, αλλά αυτή καθεαυτή η «εξουσία».

Λες και όλα αυτά δεν ήταν ήδη αρκετά. Η εξουσία του άνδρα για μια ακόμη φορά δημιούργησε μια ατζέντα που εξαγριώνει τις γυναίκες με ένα σχέδιο νόμου που ενθαρρύνει το γάμο παιδιών με τους βιαστές τους. Η απόσυρση του νομοσχεδίου έγινε ένα από τα πιο χειροπιαστά παραδείγματα που δείχνει ότι οι γυναίκες μπορούν να απελευθερωθούν μέσω της αντίστασης.

Η αντίσταση των γυναικών λέει # Tecavüz Meşrulaş tırılamaz # Ο

βιασμός δεν μπορεί να νομιμοποιηθεί

Το κράτος που απαγορεύει την κυκλοφορία στους δρόμους σήμερα χρησιμοποιώντας την κατάσταση εκτάκτου ανάγκης ως δικαιολογία, εκτελεί δολοφονικές πολιτικές απέναντι στους αγώνες των γυναικών, κλείνοντας ενώσεις γυναικών, συλλαμβάνοντας γυναίκες που παλεύουν ενάντια στην πατριαρχία και βασανίζει γυναίκες. Επίσης, στον υψηλής έντασης πόλεμο στο Bakur (Βόρειο Κουρδιστάν)-στην πραγματικότητα ήδη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης- ακριβώς λίγο πριν διακηρυχτεί από το κράτος η κατάσταση έκτακτης ανάγκης, οι γυναίκες στοχοποιήθηκαν ευθέως από τις επιθέσεις. Η μητέρα, η οποία, εξαιτίας της απαγόρευσης κυκλοφορίας, δεν μπορούσε να θάψει την κόρη της που σκοτώθηκε από το κράτος, το παιδί που δεν μπορούσε να πάρει το νεκρό σώμα της μητέρας του και έπρεπε να το βλέπει για 7 μέρες, οι αδερφές μας, οι φίλες μας, οι συντρόφισσές μας που βιάστηκαν και σκοτώθηκαν από στρατιώτες- εάν αυτά δεν φτάνουν- εκτέθηκαν γυμνές στα κοινωνικά δίκτυα… Πολλές άλλες ζωές κλέφτηκαν στην περίοδο της έκτακτης ανάγκης. Κλέβονται σήμερα.

Σε αυτές τις συνθήκες το κράτος που βασίζει την ύπαρξή του στην αρρενωπότητά του, και στους νόμους του κράτους, πραγματοποιεί μια συνολική επίθεση στη ζωή μας, στη ζωή των γυναικών. Το νομοσχέδιο για τον βιασμό είναι μόνο ένα μέρος αυτής της συνολικής επίθεσης, το τελευταίο επεισόδιο του βιασμού που συντελείται από το κράτος για χρόνια.

Λίγες ώρες αφότου το νομοσχέδιο εισήχθη στην ατζέντα από τους 6 βουλευτές του AKP, οι γυναίκες ξεκίνησαν να διαδηλώνουν σε πολλές πόλεις. Οι διαμαρτυρίες ξεκίνησαν ως καθιστικές από 20-30 ανθρώπους και μετατράπηκαν σε διαδηλώσεις δεκάδων χιλιάδων την επόμενη νύχτα. Η αστυνομία που απαγόρευσε την κυκλοφορία τους στους δρόμους, στις πλατείες και κάθε είδους διαμαρτυρία χρησιμοποιώντας την κατάσταση έκτακτης ανάγκης ως δικαιολογία, δεν μπορούσε να συγκρατήσει αυτές τις τόσες πολλές γυναίκες και υποχώρησε. Επειδή οι διαμαρτυρίες συνεχίστηκαν και αυξήθηκαν χωρίς να σταματήσουν, παρά τις επιθέσεις της αστυνομίας και επειδή υπήρχαν αντιδράσεις από

όλον τον κόσμο, το νομοσχέδιο έπρεπε να αποσυρθεί. Εν κατακλείδι, οι γυναίκες απέτρεψαν το νόμο και επίσης άνοιξαν τις κλειδωμένες πόρτες των δρόμων για τους διαδηλωτές.

Να πάρουμε πίσω τις κλεμμένες μας ζωές: Οργανωμένος αγώνας!

Εμείς οι αναρχικές γυναίκες, γνωρίζουμε ότι η χειραφέτησή μας δεν σχετίζεται ούτε με τους νόμους που προτείνει το κράτος και αργότερα τους αποσύρει, ούτε με τις τιμωρίες του, ούτε με την υποτιθέμενη δικαιοσύνη του. Σαφώς γνωρίζουμε ότι το νομοσχέδιο για τη «σεξουαλική εκμετάλλευση» θα αναθεωρηθεί και θα προταθεί εκ νέου λίγο καιρό αργότερα και θα επανέρθει στην ατζέντα με νέες προτάσεις που στόχο θα έχουν να επιτεθούν στις ζωές μας.

Γνωρίζουμε, επίσης, ότι καμιά δικαιοσύνη που αγνοεί το γυναικείο σώμα, την ταυτότητα και την ύπαρξη, που η ίδια είναι αρσενική και βασίζει την διατήρηση της στην αρρενωπότητα, δεν μπορεί να ζητήσει το λογαριασμό για αυτές τις δολοφονημένες γυναίκες. Φυσικά δεν είναι δυνατό να ζητήσει λογαριασμό για τα καταστραμμένα όνειρα και τις ζωές που χάθηκαν εξαιτίας της αρσενικής δικαιοσύνης του αρσενικού κράτους. Επειδή ούτε η οργή που μεγαλώνει κάθε φορά που μια γυναίκα δολοφονείται δεν θα βρει καμιά δικαιοσύνη, ούτε ο πόνος για τους χαμένους θα σταματήσει με τις φυλακίσεις.

Για αυτόν τον λόγο χρειάζεται να δώσουμε έμφαση για μια ακόμη φορά στο ότι ο μόνος τρόπος της ύπαρξης μας ενάντια στο κράτος, που διατηρεί την ύπαρξή του καταστρέφοντας τις ζωές μας, είναι να οργανωθούμε και να παλεύουμε. Η ασπίδα της γυναίκας εναντίον του άνδρα και του κράτους μπορεί να είναι μόνο η γυναικεία αλληλεγγύη. Η γυναίκα που είναι μόνη και αδύναμη ενάντια στην εξουσία, μπορεί να αντιμετωπίσει τον εχθρό όταν είναι μαζί με τις γυναίκες σαν και αυτή. Η αλληλεγγύη είναι ανίκητη.

Η γυναίκα μπορεί να φτιάξει την ύπαρξή της μαζί με άλλες γυναίκες όταν απορρίψει την εξουσία και όλους τους τύπους της

κυριαρχίας που έχουν δημιουργηθεί από την ίδια εξουσία. Η γυναίκα που στέκεται απέναντι στην εξουσία και γίνεται ενεργό υποκείμενο με το να αντιστέκεται σε αυτή την εξουσία μπορεί να κάνει την ύπαρξή της και να δημιουργήσει τη δική της επανάσταση. Αυτή η εσωτερική επανάσταση της γυναίκας, είναι η επανάσταση της γυναίκας και όλων των ανθρώπων που δρουν όπως φαντάζονται, έχουν τον έλεγχο των ζωών τους και απελευθερώνονται.

[1] Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης

[2] Uludere είναι ένα τούρκικο όνομα για ένα κουρδικό χωριό όπου 34 πολίτες σφαγιάστηκαν από κρατικό βομβαρδισμό.

Η Απάτη της Οικονομικής Ανάπτυξης

Yavor Tarinski
Μετάφραση: Ιωάννα Μαραβελίδη

Η επιμονή στην εργασία και την παραγωγή είναι επιζήμια.
Giorgio Agamben[1]

Μας λένε πως χρειαζόμαστε ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη ώστε να ξεπεράσουμε την υπάρχουσα πολυεπίπεδη κρίση. Συγκεκριμένα το ακούμε αυτό εδώ και πολύ καιρό. Τόσο οι δεξιές όσο και οι αριστερές, καπιταλιστικές και σοσιαλιστικές κυβερνήσεις προωθούν τις θεωρίες τους για το πόσο πολύ χρειαζόμαστε μεγαλύτερη παραγωγή και κατανάλωση έτσι ώστε οι κοινωνίες μας να εξελιχθούν και να αφήσουν πίσω τις σημερινές δυσκολίες.

Η αφήγηση της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης

Αλλά μία ερώτηση προκύπτει. Δεν είναι ο τομέας της οικονομίας ήδη πολύ μεγάλος; Τα επίπεδα παραγωγής και κατανάλωσης ήδη ξεπερνούν τη βιοχωρητικότητα[2] του πλανήτη κατά 60% κάθε χρόνο[3]. Οι συνεχώς επεκτεινόμενες εξορύξεις πρώτων υλών και η κατανάλωση έχουν φτάσει τους 70 δισεκατομμύρια τόνους ετησίως σε παγκόσμια κλίμακα[4]. Οι τρέχουσες μάλιστα προβλέψεις δείχνουν ότι αυτή η ραγδαία ανάπτυξη θα συνεχιστεί -ως το έτος 2100 αναμένεται πως θα παράγουμε 3 φορές περισσότερα απορρίμματα απ’ όσο σήμερα[5].

Αυτή η συνεχής διαδικασία μεγάλης κλίμακας εξόρυξης και κατανάλωσης πόρων έχει προκαλέσει σοβαρή υποβάθμιση της φύσης. Οι επιστήμονες προειδοποιούν πως είμαστε μάρτυρες της μεγαλύτερης μαζικής εξαφάνισης ειδών εδώ και πάνω από 65 εκατομμύρια χρόνια[6]. Εξαιτίας της σύγχρονης ανθρώπινης οικονομικής δραστηριότητας ξεκίνησε μία κλιματική αλλαγή (με κάθε χρονιά που περνάει να είναι πιο ζεστή απ΄την προηγούμενη) η οποία απειλεί να προκαλέσει μεγάλης κλίμακας μετακίνηση

πληθυσμών (*κλιματικοί πρόσφυγες*). Σε πολλά σημεία του πλανήτη η γονιμότητα του εδάφους υποβαθμίζεται από καλλιέργειες μεταλλαγμένων ενώ το νερό και ο αέρας μολύνονται σε βαθμό επικίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία. Ολόκληρα νησιά, αποτελούμενα από σκουπίδια, σχηματοποιούνται πάνω από τα βαθύτερα σημεία των ωκεανών μας[7]. Και η λίστα συνεχίζεται. Με αυτά τα λεγόμενα μπορούμε να μιλήσουμε για πόλεμο ενάντια στη φύση.

Δεν είναι ξεκάθαρο το πώς θα μπορέσουμε να αντιστρέψουμε την οικολογική κρίση, που προκαλείται απ΄την Ανθρωπόκαινο Εποχή, αν συνεχίσουμε στον ίδιο δρόμο. Οι παγκόσμιοι ηγέτες παραδέχονται το πρόβλημα και καλούν σε χαμηλή διατήρηση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα ώστε να τηρηθεί η συμφωνία για τη μείωση της υπερθέρμανσης του πλανήτη «πέρα από τους δύο βαθμούς Κελσίου»[8], ενώ παραδόξως επιμένουν σε όλο και περισσότερο βιομηχανική παραγωγή, κατανάλωση, εξορύξεις πόρων, μεταφορές μεγάλων αποστάσεων κτλ.

Σύμφωνα με την κυρίαρχη αφήγηση, χρειαζόμαστε την οικονομική ανάπτυξη ακόμα και με κόστος μια μη αναστρέψιμη οικολογική καταστροφή, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η ανισότητα και η φτώχεια. Εδώ τίθεται το ερώτημα: δεν θα έπρεπε να έχουμε δει κάποια σημαντική βελτίωση πάνω σε αυτό το θέμα, με την ήδη υπάρχουσα ανάπτυξη;

Αντιθέτως, οι περισσότερες σύγχρονες κοινωνίες, παρά τις συνεχώς αναπτυσσόμενες οικονομίες τους, σημειώνουν αύξηση των ανισοτήτων. Σύμφωνα με τον Jason Hickel, απ’τη Σχολή Οικονομικών του Λονδίνου, το πλουσιότερο 1% του κόσμου έχει αυξήσει τα κέρδη του κατά 60% τα τελευταία 20 χρόνια[9], κατά τη διάρκεια των οποίων η παγκόσμια οικονομική ανισότητα αυξήθηκε ραγδαία –μία περίοδος συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό συμβαίνει διότι η οικονομική ανάπτυξη δεν δηλώνει τη γενική κοινωνική ευημερία. Αν κάποιοι λίγοι τραπεζίτες γίνουν αρκετά πλουσιότεροι ο δείκτης των μέσων εσόδων μπορεί να

ανέβει, ακόμα κι αν τα εισοδήματα των πολλών μειώνονται. Ο αυξανόμενος δανεισμός επίσης συμβάλλει δυνητικά στην οικονομική ανάπτυξη, όπως συνέβη στην περίπτωση της Ιρλανδίας πριν φτάσει στην κρίση. Για παράδειγμα, αν τα εισοδήματα των κατοίκων στις φτωχογειτονιές μιας πόλης αυξηθούν, αυτό θα αποτελέσει ένα ασήμαντο κέρδος για τον οικονομικό τομέα ενώ δεν ισχύει το ίδιο για τα πλουσιότερα στρώματα της κοινωνίας, των οποίων το επεκτεινόμενο κομμάτι της «οικονομικής πίτας» αποτελεί και το μεγαλύτερο της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις του δόγματος της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης είχαν ήδη σημειωθεί το 1897 από τον Ερρίκο Μαλατέστα, ο οποίος στο βιβλίο του «*Στο Καφενείο*» γράφει[10]:

«*Τα κακά αυτά (κοινωνική ανισότητα, φτώχεια, ανεργία) είναι εν γένει πιο έντονα σε χώρες όπου η βιομηχανία είναι πιο ανεπτυγμένη, εκτός κι αν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι κατάφεραν μέσω της οργάνωσής τους στους χώρους της δουλειάς, της αντίστασης ή της εξέγερσης, να κερδίσουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης*».

Η πρόταση της «Δίκαιης Ανάπτυξης»

Σήμερα η ευρωπαϊκή Αριστερά (στο πρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης ΣΥ.ΡΙΖ.Α.[11]) επανέρχεται με την υπόσχεση να μοιράσει την «πίτα» δικαιότερα. Αλλά και πάλι, σαν να μην είναι ήδη μεγάλη, πρέπει να μεγαλώσει κι άλλο. Είναι ασάφες το γιατί *πρέπει* να συμβεί αυτό αντί του να μοιράσουμε απλά την αφθονία που ήδη υπάρχει. Μήπως η κυβερνώσα Αριστερά εξαγοράζει απλά λίγο παραπάνω χρόνο στην εξουσία;

Η ευρωπαϊκή πρόταση της «αριστερής ανάπτυξης» βασίζεται στον λεγόμενο *progressivismo* της Λατινικής Αμερικής. Εκεί οι υποτιθέμενες προοδευτικές κυβερνήσεις διεξάγουν πολιτικές εξορυκτισμού μεγάλης κλίμακας[12] προκειμένου να βελτιώσουν τη γενική ευημερία της κοινωνίας. Εκτός του πασιφανούς οικολογικού κόστους που έχουν τέτοια έργα, αξίζει να

σημειωθούν και οι αρνητικές επιπτώσεις που προκαλούν στις αγροτικές και αυτόχθονες κοινότητες[13]. Με την περίφραξη και την εμπορευματοποίηση των κοινών διαθέσιμων πόρων, που συνοδεύουν τις πολιτικές εξορυκτισμού, ο παραδοσιακός βιώσιμος τρόπος ζωής έχει γίνει πρακτικά αδύνατος. Επομένως, η ανάγκη των μελών τέτοιων κοινοτήτων να αναζητήσουν την επιβίωσή τους στις μεγαλουπόλεις καταλήγει συχνά στα αστικά γκέτο.

Βιώσιμοι τρόποι ζωής, που βασίζονται στην αυτάρκεια, θυσιάζονται προς τέρψιν των μεσαίων και ανώτερων μητροπολιτικών στρωμάτων. Και για ποιον λόγο θυσιάζονται – για μία ζωή αυξημένης εξάρτησης μέσα σε ένα νοσηρό περιβάλλον. Γι'αυτό, ένα μεγάλο μέρος της κριτικής και της αντίστασης ενάντια στην επονομαζόμενη Marea Rosa (Ροζ Παλλίροια)[14] στην Λατινική Αμερική προέρχεται ακριβώς από όσους βρίσκονται στον πάτο της πυραμίδας – τις αυτόχθονες κοινότητες που είναι οι πρώτες που θυσιάζονται στο όνομα της «προόδου».

Συμπεραίνουμε πως η οικονομική ανάπτυξη είναι ασύμβατη με οικολογικούς και αυτάρκεις τρόπους ζωής. Για να συνεχιστεί μία τέτοια μεγέθυνση, η σύγχρονη οικονομία χρειάζεται να απορροφήσει όσο το δυνατόν περισσότερα κοινά αγαθά, κάνοντας έτσι αδύνατες τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις έξω από αυτήν. Κάποιες εταιρίες, όπως η Google και το Facebook, οι 2 πιο γρήγορα αναπτυσσόμενες πολυεθνικές στην ιστορία του καπιταλισμού, προχωρούν ακόμα παραπέρα εμπορευματοποιώντας την ίδια μας την ύπαρξη στο ψηφιακό πεδίο και συνθλίβοντας την ώστε να αποκτήσουν υπεραξία[15]. Κάνοντας αυτό, η οικονομική ανάπτυξη ενδυναμώνει ουσιαστικά το καπιταλιστικό σύστημα, το οποίο και φέρει την ευθύνη, μαζί με τον κρατικό μηχανισμό, για την εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Επομένως, η αριστερή υπόσχεση της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης που θα μπορούσε να μειώσει τα ισχύοντα επίπεδα ανισότητας και φτώχειας είναι τουλάχιστον μη ρεαλιστική. Πράγματι, δεν είναι τίποτα παραπάνω από μία κίνηση που στοχεύει στη διατήρηση όσων βρίσκονται σε θέση ισχύος, μοιράζοντας ελπίδες. Απ΄τη μία πλευρά, αποτελεί υπόσχεση στα

μάτια των πολλών που βρίσκονται σε ανάγκη, χτυπημένοι από την κρίση. Από την άλλη, απέναντι στα πλουσιότερα στρώματα, υποσχόμενη πως οι υπάρχουσες κοινωνικές ανισότητες δεν θα διαταραχθούν.

Αλλά ακόμα κι αν υποθέταμε πως η μείωση της φτώχειας και των ανισοτήτων επιτυγχανόταν στο απώτερο μέλλον μέσω της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης, θα γινόταν με το κόστος μη αναστρέψιμων περιβαλλοντικών αλλαγών που επηρεάζουν την ανθρώπινη υγεία. Τέτοιες είναι οι περιπτώσεις με τον μη αναπνεύσιμο αέρα στις κινέζικες μεγαλουπόλεις και με το εύφλεκτο νερό στις αμερικανικές πόλεις όπου πραγματοποιείται εξόρυξη σχιστολιθικού αερίου. Εξίσου μεγάλο κόστος θα υπήρχε και σε κοινωνικοπολιτικό επίπεδο. Σε μια τέτοια διαδικασία θα θυσιάζονταν αυτάρκεις και δημοκρατικοί τρόποι ζωής μόνο και μόνο για να απορροφηθούν από ασταθείς καπιταλιστικές οντότητες και από το κράτος, που επιδιώκουν την εμπορευματοποίηση και την γραφειοκρατικοποίηση των πάντων. Συνεπώς, εναλλακτικές προσεγγίσεις και απόψεις θα απομακρυνόντουσαν ακόμα παραπέρα απ' το κοινωνικό φαντασιακό.

Ξεπερνώντας τον οικονομισμό: Προς την άμεση δημοκρατία και την οικολογία

Χρειάζεται να εγκαταλείψουμε συνολικά το δόγμα της ανάπτυξης και να στρέψουμε την προσοχή μας στην ήδη υπάρχουσα τεράστια οικονομική «πίτα». Δεν έχει νόημα να την μεγαλώνουμε ακόμη περισσότερο, αντιθέτως, αν θέλουμε να συνεχίσουμε να έχουμε κάποιο μέλλον σ'αυτόν τον πλανήτη, η ιδέα της αποανάπτυξης είναι αναγκαία. Για να έχει νόημα όλο αυτό χρειάζεται να μοιράσουμε την «πίτα» εξίσου, πράγμα που είναι ανίκανο να κάνει το κράτος ή άλλες ιεραρχικές εξωκοινωνικές δομές αφού η ισότητα απαιτεί ίση συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων από όλους τους πολίτες. Φτάνουμε, επομένως, σε ένα σημείο όπου πρέπει να μιλήσουμε για μία συνολική αλλαγή παραδείγματος: μία ολική εγκατάλειψη του οικονομισμού του *homo economicus* και την υιοθέτηση της κοινωνικής οικολογίας με ενεργούς πολίτες παθιασμένους για τις κοινές υποθέσεις και συνειδητοποιημένους

ως προς την συμβιωτική τους σχέση με τη φύση.

Αυτό συνεπάγεται ότι αντί εκλεγμένων αντιπροσώπων, οικονομικών ολιγαρχών ή τεχνητών οικονομικών δεικτών που καθορίζουν το πού θα πρέπει να μοιραστούν τα κομμάτια της «πίτας», αυτό θα πρέπει να γίνει από δικτυομένους αμεσοδημοκρατικούς θεσμούς όπως είναι οι λαϊκές συνελεύσεις και τα συμβούλια ανακλητών εκπροσώπων που δίνουν τη δυνατότητα άμεσης συμμετοχής σε κάθε μέλος της κοινωνίας. Η νομπελίστας Elinor Ostrom στο πεδίο έρευνάς της σε Η.Π.Α., Γουατεμάλα, Κένυα, Τουρκία, Νεπάλ και αλλού, παρατήρησε[16] παρόμοια μοτίβα κοινοτικής διαχείρισης των κοινών, τα οποία όχι μόνο απέφυγαν μία θεωρητική τραγωδία αλλά στην πραγματικότητα φάνηκαν και αρκετά βιώσιμα.

Ετσι οι πραγματικές κοινωνικές, ατομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες όπως αντικατροπτίζονται από τους προαναφερθέντες διαβουλευτικούς φορείς μπορούν να ορίζουν το μέγεθος και τον σκοπό της οικονομικής δραστηριότητας. Οι ήδη υπάρχουσες και λειτουργικές τεχνολογίες χρειάζεται να τεθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετούν ανθρώπους και φύση, μειώνοντας τις ώρες εργασίας και αφήνοντας περισσότερο χρόνο για δημιουργία, πολιτική, φιλοσοφία, τέχνη, ψυχαγωγία, κ.τ.λ. Η ενέργεια μπορεί να αποκτηθεί μέσω αποκεντρωμένων και ανανεώσιμων μέσων, ενθαρρύνοντας την τοπική αυτάρκεια και βιωσιμότητα. Τα εργαλεία και οι συσκευές μπορούν να γίνουν μακράς διαρκείας, σχεδιάζοντάς τα έτσι ώστε να αναβαθμίζονται αντί να αντικαθίστανται. Ολα αυτά και ακόμα περισσότερα είναι ήδη δυνατά με την τρέχουσα κατάσταση εξέλιξής μας.

Η απόρριψη της οικονομικής ανάπτυξης δεν σημαίνει την οπισθοχώρηση στον πρωτογονισμό αλλά αντίθετα μία διαφορετική χρήση και κατανόηση του τι ήδη έχουμε και τι θα αποκτήσουμε στο μέλλον. Επιστημονικές έρευνες και πειράματα πάντα θα συνεχίσουν να γίνονται χωρίς όμως να καθοδηγούνται από τον οικονομισμό του βραχυπρόθεσμου κέρδους των ολίγων αλλά απ΄το γενικό καλό ανθρώπων και φύσης. Κάτι τέτοιο εμπεριέχει έναν συνειδητό αυτο-περιορισμό δηλαδή τη δυνατότητα της κοινωνίας να αποφασίζει μόνη της, με διαβουλευτικό τρόπο, προς ποια

κατεύθυνση θα προχωρήσει και ποια τεχνολογία (ή γνώση) πρέπει να αντιμετωπιστεί με προφυλάξεις ή και να περιοριστεί.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η τεχνολογική πρόοδος που εκθειάζεται από τους υποστηρικτές του καπιταλισμού και της οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι πιθανότατα το δυνατότερό τους σημείο. Στο βιβλίο του *Utopia of Rules,* ο David Graeber επισημαίνει τις ανεκπλήρωτες λαϊκές ελπίδες των τεχνολογικών θαυμάτων που θα έπρεπε να είχαμε αποκτήσει εώς τώρα. Αντί αυτού, η επιταγή της συνεχούς οικονομικής ανάπτυξης, της γραφειοκρατικής ιεραρχίας και του βραχυπρόθεσμου ανταγωνισμού της αγοράς κάνουν τις εταιρείες και τους επιστήμονες να επιδοθούν κυρίως στην ανάπτυξη τεχνολογιών της πληροφορίας[17], δηλαδή τεχνολογιών της προσομοίωσης ή αυτό που οι Jean Baudrillard και Umberto Eco αποκαλούν «υπερπραγματικότητα» – η ικανότητα του να κάνεις το αντίγραφο πιο ρεαλιστικό από το πρωτότυπο. Ετσι, η πραγματική πρόοδος σε αυτό το πεδίο αντικαταστάθηκε από το θέαμα.

Η *από τα κάτω* αντίσταση στην οικονομική ανάπτυξη

Οπως φαίνεται από τα παραπάνω, το δημοκρατικό παράδειγμα δεν περιορίζεται στην οικονομία. Αντιθέτως, περικλείει όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης ζωής και τη σχέση τους με τη φύση, προσφέροντας ένα ολιστικό και βιώσιμο όραμα για το μέλλον μας που βασίζεται σε συμβιωτικές παρά σε ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και μεταξύ ανθρωπότητας και φύσης. Και δεν μπορεί παρά να εφαρμοστεί από μία «bottom-up» προσέγγιση – με μη-κρατικό, μη-καπιταλιστικό, αμεσοδημοκρατικό, οικολογικό τρόπο.

Μπορούμε ήδη να παρατηρήσουμε πως σε πολλά μέρη του κόσμου τα έργα που στοχεύουν στην εφαρμογή της οικονομικής ανάπτυξης έχουν συναντήσει την εχθρότητα των τοπικών κοινοτήτων. Από τους Ινδούς αγρότες, οι οποίοι καίνε τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες που υποβαθμίζουν τη γη τους εώς τις αυτόχθονες και περιβαλλοντικές ομάδες στις Η.Π.Α., οι οποίες κατάφεραν τα δύο τελευταία χρόνια να σταματήσουν

φαραωνικά έργα – όπως τους αγωγούς Keystone XL και North Dakota, που προορίζονταν να μεταφέρουν μεγάλες ποσότητες πετρελαίου πάνω από πηγές πόσιμου νερού, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές των ντόπιων.

Παρόμοιες αντιδράσεις βλέπουμε ακόμα και σε χώρες που μπορούν να θεωρηθούν ως πρωτοπόροι της έννοιας της «δίκαιης ανάπτυξης». Στη Βολιβία οι *comunarios* (κοινοτικοί χωρικοί)[18] αντιστέκονται στις κυβερνητικές άκρως εξορυκτικές πολιτικές που συμβάλλουν στην υπερθέρμανση του κλίματος και στην ξηρασία που εξαθλιώνει τους ντόπιους αγρότες. Στο Εκουαδόρ αυτόχθονες και περιβαλλοντικά κινήματα έχουν αποκτήσει μια τέτοια ορμή, που η διοίκηση του Κορρέα προχώρησε στην ποινικοποίηση του περιβαλλοντικού ακτιβισμού, κατατάσσοντάς τον ως «τρομοκρατία» [19].

Μπορούμε να καταλήξουμε πως η οικονομική ανάπτυξη, είτε εκ των δεξιών είτε εκ των αριστερών δεν δύναται να λύσει τα σημερινά κοινωνικά προβλήματα. Αντιθέτως ενδυναμώνει τον καπιταλισμό και τις κρατικές ιεραρχίες που μόνο βαθαίνουν τις ρίζες της σημερινής κρίσης. Για την επιτυχή αντιμετώπισή τους χρειάζεται ένα τελείως διαφορετικό παράδειγμα, το οποίο δεν θα στοχεύει σε επιφανειακά «σουλουπώματα» αλλά θα αναμετριέται ολιστικά με τις πραγματικές αιτίες των προβλημάτων μας. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να στηρίζουμε και να συμμετέχουμε σε τέτοιους αγώνες και κινήματα, συνδέοντάς τα μεταξύ τους και εισάγοντάς τους εναλλακτικές όπως η αποκέντρωση της εξουσίας, η επιστροφή της στις δικτυωμένες τοπικές κοινότητες και η συνειδητότητα της εξάρτησής μας από τη φύση.

Σημειώσεις:

[1] https://www.versobooks.com/blogs/1612-thought-is-the-courage-of-hopelessness-an-interview-with-philosopher-giorgio-agamben
[2] ως τέτοια αναφέρεται η δυνατότητα του πλανήτη να καλύπτει τις ανθρώπινες ανάγκες μέσω της παραγωγής των οικοσυστημάτων και της ικανότητας απορρόφησης αποβλήτων.

[3] https://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/public_data_package
[4] https://www.intress.info/fileadmin/intress-docs/Perspectives_and_assumptions_for_setting_resource_targets_01.pdf
[5] https://www.nature.com/news/environment-waste-production-must-peak-this-century-1.14032
[6] https://theconversation.com/earths-sixth-mass-extinction-has-begun-new-study-confirms-43432
[7] https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Pacific_garbage_patch
[8] https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris/index_en.htm
[9] https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/04/201349124135226392.html
[10] Errico Malatesta: *At the Cafe: Conversations on Anarchism*, Freedom Press 2005, p. 30
[11] https://greece.greekreporter.com/2016/08/23/cabinet-discusses-fair-growth-and-governments-work-ahead-of-tif/
[12] βλ. την περίπτωση του Εκουαδόρ σε συνέντευξη ιθαγενών στη Βαβυλωνία: https://www.babylonia.gr/2015/11/26/ithagenis-tou-ekouador-i-nea-morfi-apikiokratias-ke-exoriktismou-tou-korrea/
[13] Naomi Klein: *This Changes Everything*, Penguin Books 2015, pp 180-182
[14] Το φαινόμενο της γενικότερης νομιμοποίησης-υποστήριξης του κόσμου σε Αριστερές ή Κεντροαριστερές πολιτικές και κυβερνήσεις σε όλες σχεδόν τις χώρες της Λατινικής Αμερικής.
[15] https://roarmag.org/magazine/socialize-the-internet/
[16] Elinor Ostrom: *Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems*, Nobel-Prize Lecture 2009

[17] David Graeber: *The Utopia of Rules*, Melville House 2015, p. 110
[18] https://nacla.org/article/new-water-wars-bolivia-climate-change-and-indigenous-struggle
[19] https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2011/06/201162995115833636.html

---

Η Εφοδος στον Ουρανό στην Ισπανία του 1936

Το κείμενο αυτό αποτελεί μέρος της εισήγησης για τις εκδηλώσεις του Nosotros με αφορμή τα 80 χρόνια από την Ισπανική Επανάσταση.

Νίκος Κατσιαούνης

Οι εξεγέρσεις και οι επαναστάσεις, τουλάχιστον από τη νεωτερικότητα και έπειτα, αποτέλεσαν εκείνα τα συμβάντα τα οποία, κατά κάποιον τρόπο, δημιουργούσαν τις αναγκαίες ορμές στο κοινωνικοιστορικό πεδίο ώστε οι κοινωνίες και άτομα να αλλάζουν, σταδιακά ή μη, την πραγματικότητά τους. Πρόκειται για κοινωνικά καζάνια τα οποία στην έκρηξή τους απελευθερώνουν ένα σημαντικό δυναμικό σημασιών, νοημάτων και δράσεων που μετασχηματίζουν τις ζωές των ανθρώπων.

Η επανάσταση των Ισπανών του 1936 αποτελεί μια ιστορική θραύση μέσα στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, από εκείνες που κάνουν την ανθρωπότητα να αντιληφθεί τις δυνατότητες της δύναμής της να δημιουργήσει έναν πιο ελεύθερο κόσμο. Όπως είναι γνωστό, δεν αποτέλεσε ένα ξαφνικό ξέσπασμα ενός μέρους της ισπανικής κοινωνίας σε μια δεδομένη στιγμή, αλλά υπήρξε το αποκορύφωμα

μιας μακράς και επίπονης διαδικασίας για χειραφέτηση και απελευθέρωση που μπορεί κάποιος να την ανιχνεύσει τουλάχιστον 70 χρόνια πριν. Μια διαδικασία η οποία μέσα στην ίδια της την κίνηση παρήγαγε εξαιρετικά ενδιαφέροντες θεσμούς και νοήματα που μπορούν ακόμη και σήμερα να φαντάζουν προωθητικά και ρηξικέλευθα.

Όλες οι επαναστατικές θεωρίες που αξίωναν την εδραίωσή τους στο κοινωνικό πεδίο δημιούργησαν εκείνα τα εννοιολογικά εργαλεία που θα τους επέτρεπαν όχι μόνο μια διαφορετική ερμηνεία του κόσμου αλλά και τους τρόπους αυτής της εδραίωσης μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα. Κατά μία έννοια, η ισπανική επανάσταση αποτελεί ένα από τα τελευταία απότοκα της πρώιμης νεωτερικότητας και της απελευθερωτικής διάστασης του διαφωτιστικού λόγου, ειδικά αν δεχτούμε ότι οι θεωρήσεις που ενέπνευσαν τα υποκείμενά της έχουν τις απαρχές τους εκεί. Ασχέτως των ερωτημάτων που η ίδια η δράση εξαπέλυσε, η ήττα των επαναστατών κλείνει έναν ιστορικό κύκλο: αυτόν της παραδοσιακής εκδοχής του προλεταριακού σοσιαλισμού. Κι αυτό όχι λόγω της κυριαρχίας ή της οργανωμένης μορφής αυτής της εκδοχής του σοσιαλισμού, αλλά εξαιτίας της βίαιης προλεταριοποίησης που προέκυψε από την κυριαχία και επέκταση του καπιταλιστικού μοντέλου τον προηγούμενο αιώνα, γεγονός που είχε οδηγήσει τόσο τους ανθρώπους στις πόλεις όσο και στην ύπαιθρο σε μια βίαιη φτωχοποίηση.

Σε αυτό το τριήμερο λόγου που ξεκινάει σήμερα στο Νοσοτρος με αφορμή τα 80 χρόνια από την έναρξη της ισπανικής επανάστασης, επιδιώξαμε να μείνουμε στο «δημιουργικό» της κομμάτι. Δηλαδή, να ανοίξουμε τον διάλογο γύρω από τους θεσμούς και τις καινούργιες πραγματικότητες που πήραν σάρκα και οστά πριν αλλά και κατά τη διάρκεια αυτής της προσπάθειας. Διότι, ο πλούτος αυτών των θεσμίσεων αποτελεί ένα από τα ελάχιστα παραδείγματα στη σύγχρονη ιστορία μιας όντως ελευθεριακής προσπάθειας θέσμισης του κοινωνικού. Από την κολλεκτιβοποίηση της βιομηχανίας και των αγρών μέχρι και τους θεσμούς για την οργάνωση της κοινωνικής ζωής, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η

προσπάθεια των αναρχικών στην Ισπανία κράτησε σε περίοπτη θέση ένα από τα κομβικότερα διακυβεύματα των νεωτερικών επαναστάσεων: την ελευθερία. Στο ζήτημα της ελευθερίας, καθώς και στο ζήτημα του τι μέλλει γενέσθαι με τις μειοψηφίες, όπως μας υπενθυμίζει η Χάνα Άρεντ, είναι που οι κοινωνικοί πειραματισμοί του αιώνα που πέρασε απέτυχαν να δώσουν τις απαιτούμενες απαντήσεις, με αποτέλεσμα την οπισθοδρόμηση προς τη βαρβαρότητα.

Η επανάσταση για τους Ισπανούς αναρχικούς σήμαινε τη θεσμοποίηση της άμεσης δράσης: την ενασχόληση δηλαδή με την αυτοδιαχείριση ως κανονική μορφή πολιτικής. Αυτό δεν σημαίνει ότι μιλάμε για διαδικασίες ή καταστάσεις καθαγιασμένες ή εντελώς ανιδιοτελείς. Όμως, αυτή η εδαφικοποίηση μεγάλου μέρους του δημόσιου και κοινωνικού χώρου, δηλαδή η απελευθέρωση σφαιρών της κοινωνικής ζωής από τα ασφυκτικά πλαίσια των κάθε λογής εξουσιών, είναι κάτι που δύσκολα συναντάται σε παρόμοιες περιπτώσεις κοινωνικών πειραματισμών. Και εδώ είναι που οι προσπάθειες των Ισπανών επαναστατών μπορούν να έχουν σημασία για εμάς σήμερα. Όχι για να μπουν σε μνημεία, σε τελετουργικά πλακάτ, να γίνουν άρτος και θεάματα για επίδοξους επαναστάτες, για κομματικές φιέστες ή για την εξουσία. Αλλά, αντίθετα, για να αποτελέσει ένα σπέρμα γονιμοποιό που θα μπορεί να δώσει το ερέθισμα, είτε μέσα από την εμπειρία είτε μέσα από την εκ νέου δημιουργία, εκείνων των διαδικασιών που θα ευνοήσουν μια προσπάθεια θέσμισης του κοινωνικού στη βάση της ελευθερίας.

Όπως υπονοήθηκε και προηγουμένως, η ισπανική επανάσταση αποτέλεσε την τελευταία προσπάθεια στην αλυσίδα των νεωτερικών ευρωπαϊκών επαναστάσεων που στην πραγματικότητα ο χαρακτήρας τους αποκτά μια οικουμενική διάσταση. Αυτές οι επαναστάσεις αποτέλεσαν σημεία καμπής της σύγχρονης παγκόσμιας ιστορίας και με τις διακηρύξεις τους απευθύνθηκαν σε όλη την ανθρωπότητα. Δεν έθεσαν μόνο μείζονα και κεντρικά πολιτικά ζητήματα αλλά αποτέλεσαν τις φαντασιακές ατμομηχανές που τροφοδότησαν ένα μεγάλο μέρος του ριζοσπαστισμού και της αποστοίχισης από την

κυρίαρχη πραγματικότητα.

Είναι γεγονός ότι σήμερα η έννοια της επανάστασης έχει υποχωρήσει. Επειδή οι έννοιες δεν μένουν μετέωρες και έωλες σε μια υπερβατική διάσταση αλλά φορτίζονται από τις κοινωνικοιστορικές τους συνάφειες, δηλαδή από τα αποτελέσματά τους στην πραγματική ιστορία, έτσι και η έννοια της επανάστασης έχει πλέον ταυτιστεί με τη βαρβαρότητα και τους ολοκληρωτισμούς του προηγούμενου αιώνα. Και όχι άδικα, θα μπορούσε κάποιος να πει. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα σήμερα να κυριαρχεί ένας ορατός σκεπτικισμός απέναντι σε προτάσεις κοινωνικού μετασχηματισμού και αλλαγής της κοινωνίας. Ασχέτως του γεγονότος ότι δεν πρέπει κατ' ανάγκη να φανταζόμαστε τις επαναστάσεις με τον παραδοσιακό τρόπο.

Παρ' όλα αυτά, όμως, θα τολμούσαμε να πούμε ότι η αναζήτηση της «ουτοπίας» αποτελεί μια ανθρωπολογική σταθερά. Δηλαδή, η αντίθεση προς την πραγματικότητα, η αναζήτηση ενός διαφορετικού κόσμου, αποτελεί μια διαδικασία που εγγράφεται στο κοινωνικό πεδίο και αξιώνει την κοινωνική αλλαγή. Στη βάση μιας τέτοιας ουτοπίας οι Ισπανοί αναρχικοί αλλά και οι υπόλοιποι επαναστάτες του δημοκρατικού μετώπου στην Ισπανία επεδίωξαν την έφοδο στον ουρανό. Αυτό βέβαια είναι που λείπει και σήμερα. Η ύπαρξη μιας «ουτοπίας» η μιας αφήγησης που θα εμπνεύσει και θα δημιουργήσει εκείνους τους όρους για την καταστροφή του υπάρχοντος και τη δημιουργία ενός νέου κόσμου. Κι αυτό το αναφέρουμε με επίγνωση των καταλήξεων που είχαν παρόμοιες ουτοπίες, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Δεν μιλάμε για κανένα τέλος της Ιστορίας αλλά για μια εκ νέου δημιουργία με δυναμικό χαρακτήρα. Αλλά αν κάποιος επιδιώκει μια αλλαγή, είναι αναγκασμένος να έρθει αντιμέτωπος με αυτή την τραγικότητα της ανθρώπινης ιστορίας και να την ανατρέψει.

Κλείνοντας, θα λέγαμε ότι οι εκδηλώσεις για την επανάσταση στην Ισπανία και το κίνημα που οδήγησε ως εκεί, που διοργανώνουμε αυτή την εβδομάδα στο Νοσοτρος, δεν έχουν μόνο τον χαρακτήρα της ιστορικής θέασης. Αντίθετα, θα λέγαμε ότι αποτελούν εκδηλώσεις αναστοχασμού πάνω στις δυνατότητες των

ατόμων και των κοινωνιών να ορίσουν οι ίδιες τη μοίρα τους. Να πάρουν τη ζωή στα χέρια τους και με βάση την ελευθερία και την αυτοοργάνωση να δημιουργήσουν έναν κόσμο αυτονομίας και αυτοκαθορισμού. Δηλαδή, κάτι σαν αυτό που προσπάθησαν εν πολλοίς να κάνουν οι Ισπανοί αναρχικοί.

Ομπάμα

Μπάμπης Βλάχος

Ως εσχατιά της Αμερικανικής Δύσεως, η μικρή ταλαιπωρημένη μας χώρα φιλοξένησε εσχάτως την κατακλείδα, έναν ύμνο στη δυτική «δημοκρατία», του σύγχρονου αυτοκράτορα Ομπάμα. Του σίγουρα ξεχωριστού, πολύ μοντέρνου, προπάντων πολύ σταρ. Που πρόλαβε και βομβάρδισε βέβαια -για να διαδώσει την περί ης ο λόγος δημοκρατία- ως αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, εκτός απ' το «ιστορικό» ISIS ή τον Μπιν Λάντεν, επτά έως οκτώ χώρες πού να θυμάται κανείς – τις περισσότερες πάντως από όλους τους προηγούμενους planet men … Και πρόλαβε, κυριολεκτικά να πετάξει στη φτωχοποίηση μερικά επιπλέον εκατομμύρια Αμερικανούς – εξ ου και η αντι«παγκοσμιοποιητική» ψήφος τους… Άλλωστε είναι ακόμη στο τιμόνι, τουλάχιστον της Χώρας που κυνήγησε κι εξόρισε έναν Σνόουντεν -αγαπημένο του οπωσδήποτε θέμα-, που πρώτη και καλύτερη δημιούργησε το νέο «Προσφυγικό» (!), και για να μην ξεχνιόμαστε την παγκόσμια οικονομική «Κρίση». Δηλαδή τη νέα μεγάλη ανακατανομή, της πρώτης του τετραετίας, σε καιρούς υπερσυσσώρευσης… Παρότι όπως κι ο ίδιος είπε -ως πρόσωπο/εταιρεία πάντοτε, περιορισμένης ευθύνης- είμαστε τυχεροί που ζούμε σ' αυτήν εδώ την Ιστορική Εποχή, την καλύτερη απ' όλες!… Μπέρδεψε την Ακρόπολη με την κολυμβήθρα του Σιλωάμ – σίγουρα.

Σίγουρα γιατί οι ταχύτητες κι οι εξελίξεις στον τωρινό Παγκοσμιοποιημένο κόσμο -που ο Ομπάμα «κριτικά» κατεξοχήν υμνεί, και που ο Τραμπ στα λόγια για την ώρα κατακρίνει- είναι καταιγιστικές. Το ξέρει καλύτερα από όλους. Γιατί αυτό που

σάπισε επί των ημερών του είναι ακριβώς η δυτική ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗ δημοκρατία, το επάγγελμά του. Εξ ου και η ψήφος των Βρετανών, των Αμερικανών, ίσως και των Ελλήνων στο περυσινό δημοψήφισμα… Και πάντως όχι η, πλατωνική περίπου -τι ειρωνεία!-, δημοκρατία των αρχαίων Αθηναίων. Η λεγόμενη από τα σύγχρονα μειοψηφικά ρεύματα της δύσης, ρομαντικά ίσως, και «άμεση». Τη στιγμή που βέβαια άλλο ο ένας πολιτισμός κι άλλο ο άλλος. Δεν προάγουν καν παρόμοιες αξίες. Ο δικός μας οπωσδήποτε τον Ολοκληρωτισμό της οικονομίας – αυτό που είναι και το πολίτευμά του. Σ' αυτό προσανατολίζονται για λόγους… ποικιλίας και αδηφάγου επέκτασης τα εργαλεία (όπως περίπου ο ίδιος), οι τεχνολογίες του – τα «υπόλοιπα»! Πράγμα που, και πλατωνιστής να είσαι το βλέπεις θες δε θες. Δια ψηφιακού οφθαλμού… Αλλά εδώ ακόμη κι ένας Νίτσε κι ένας Χάιντεγκερ -της πλέον μερκελικής, συμμαχικής καταγωγής δηλαδή, της πλέον πλούσιας μετά την ελληνική κι «εξειδικευμένης» σ' αυτά γλώσσας- τα μπλέξανε… Ο Ομπάμα (χρήσιμο βέβαια το βίντεο) δεν θα αγόραζε – ένα ενθύμιο έστω δημοκρατικής ανασκαφής;

Κι άλλωστε ποιος αποδώ κι εμπρός θα υπερασπιστεί την μέχρι τούδε παγκοσμιοποίηση, τα αστικά της κοινοβούλια και την τηλε-ψήφο, (τη γνώριμη αντιπροσωπευτική δημοκρατία ή και την τύπου Βρυξελλών), μπρος στο «στρίμωγμα» των πλανητικών δυτικών εταιρειών και των υπερπλουσίων απ' τη γιγαντοποίηση των Ασιατών – από την ανώριμη ακόμη αλλά επερχόμενη ευρωπαϊκή ακροδεξιά και την καλπάζουσα τραμπική/αμερικανική γελοιοφροσύνη; Μα φυσικά η κοινοβουλευτική Αριστερά (!) και η φιλελεύθερη Δεξιά. Δοκιμαζόμενες. Οι δήθεν, παλαιάς κοπής, ανταγωνίστριες. Αμφότερες νέο- liberal κατά τις ανάγκες των καιρών – τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα. Αυτά που ονομάζουμε στις δυτικότροπες κοινωνίες… ΚΕΝΤΡΟ. Δηλαδή κατ' ουσίαν το ν υπέρτατο λαϊκισμό.
Ανώτερο από τον άξεστο/μοδάτο για τον οποίον εγκαλούν οι κεντρώοι τους υπόλοιπους… Ζήτημα στυλ.

*

Ναι αλλά, πράγματι. Άλλο Ομπάμα, έστω Κλίντον, κι άλλο Τραμπ. Ιδίως ως ολογράμματα – με δημοκρατικές διαδικασίες πάντοτε. Μένει βέβαια να δούμε και τη στροφή της Αμερικής επικεντρωμένη. Στο, επιτέλους, «χτύπημα» της Κίνας. Με κάπως σύμμαχο τον Πούτιν (!) και την «Ευρώπη» λίγο πιο μακριά, κι

αγαπημένη. Σχέδια.

Στο μεταξύ ο Μπαράκ πάνω απ’ όλα θα είναι Σταρ. Πατάει το σανίδι του «Νιάρχος» κι ανεβαίνει η αξία του υλικού. Εξ ου και η μαζική καψούρα… – άυλος κι απλησίαστος όπως τα περισσότερα σελέμπριτι. Μια και κατοικοεδρεύει εκ των πραγμάτων (όχι και τόσο στον «Αστέρα», αλλά) σ’ αυτόν τον Τέταρτο κόσμο, της NSA και των δορυφόρων. Παρέα μ’ ένα σωρό νεοκαρνάβαλους όπως ο Τραμπ. Και βέβαια στα live ζηλευτός. Ακόμη κι από τον χαπακωμένο Τσίπρα. Που πέρυσι το καλοκαίρι εξαιτίας του πήρε τα πρώτα πολλά χάπια – αυτό θυμήθηκε φαίνεται… (ποιος ξέρει και τι του είπε για την Κύπρο ας πούμε). Κι οπότε ξετύλιξε ένα σωρό μειονεκτικές συμπεριφορές για να εκφράσει τον επαρχιώτικο –όσο και οι καψουρεμένες-, τον συναδελφικό του θαυμασμό.
Με τη σχετική διαφορά πως ο διάδοχος-σελέμπριτι, πιότερο γελωτοποιός, αδίστακτος και μπίζνεσμαν παρά «ιδεολόγος» (όπως συνήθως οι ουκ ολίγοι ευτυχώς επικριτές του), ο επιτυχημένος, ξεκινά να παίζει ως ήδη δισεκατομμυριούχος… Τις ξέρει τις ανάγκες των ομοίων του.

*

Εν κατακλείδι πάντως, για να μην είμαστε κι αχάριστοι, η εμπορική διαφήμιση της χώρας υπήρξε μέσω Ομπάμα μοναδική.
Μόνο που, άλλο «Ομπάμα», άλλο οι κυβερνήσεις κι οι εξελίξεις στην «παγκοσμιοποίηση», κι άλλο η δημοκρατία που αφορά τους πληθυσμούς. Άλλα στρατόπεδα. Παρότι στην Επικοινωνία «ενοποιώντας» τα, δικαιούσαι να το παίζεις κι απατεώνας – ξανθός ή μαύρος. Ή και να είσαι • βέρος πωλητής.
Ζήτημα «αμεσότητας».

Αθήνα,Νοέμβριος 2016